O'zingni angla!

# HURRIYAT

MUSTAQIL GAZETA

2010-yil 5-may, chorshanba ● № 19 (670) ● 1996-yil dekabrdan chiqa boshlagan ● e-mail: hurriyat@doda.uz ● www.uzhurriyat.uz

### БАҲОРДА ҲАР ЯПРОҚ — БИР ВАРАҚ КИТОБ

**_Одамлар бўладики, улар дунёдан жисман ўтсалар-да, кўп йиллар давомида авлодлар онгида муҳрланиб қолади. Уларнинг пурҳикмат сўзлари, ибратлари ҳаётнинг баланд-паст сўқмоқларидан ўтаётганимизда, тақдир синовларига учраганимизда асқотади._**

⇨ 3-бет

### ҲАЯЖОНЛИ ЛАҲЗАЛАР ОЛДИНДА

**_Бу йилги танловда 450 нафардан ортиқ журналист олти минг етти юзга яқин ижодий иш билан иштирок этмоқда._**

**_Танлов ғолибларини тантанали тақдирлаш маросими жорий йилнинг 14 май куни «Туркистон» саройида бўлиб ўтади._**

⇨ 4-бет

### ЭРТАК АЙТИБ БЕРАЙМИ?

**_Замон шиддат билан айланаверади. Эртаклар эса авлодлар ардоғида яшайверади. Улар гўё бошқа оламдан учиб келган поклик хабарчиси бўлган илоҳий қушлар каби қадрлидир._**

⇨ 8-бет

## ЧОРШАНБАДАН ЧОРШАНБАГАЧА

■ 30 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Осиё тараққиёт банки (ОТБ) Бошқарувчилар кенгашининг 43-йиллик мажлиси арафасида Оқсаройда ОТБ президенти Харухико Куродани қабул қилди.

ОТБ президенти Х.Курода самимий қабул учун давлатимиз раҳбарига миннатдорчилик билдириб, ОТБ иқтисодиёт ва ижтимоий тараққиётнинг турли соҳаларида Ўзбекистон Республикаси билан ҳамкорликни янада кенгайтириш ва ривожлантиришдан ғоят манфаатдор эканини алоҳида таъкидлади.

■ Шу куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Оқсаройда Жаҳон банкининг Европа ва Марказий Осиё мамлакатлари бўйича вице-президенти Филипп Ле Уэйруни қабул қилди.

Мулоқот чоғида қўшма лойиҳалар ижросига, Ўзбекистон билан Жаҳон банки ўртасидаги ҳамкорликни янада ривожлантириш истиқболларига оид масалалар юзасидан фикр алмашилди.

■ 3 май куни "Ўзбекистон" халқаро анжуманлар саройида Осиё тараққиёт банки Бошқарувчилар кенгаши 43-йиллик мажлисининг очилиш маросими бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этди ва нутқ сўзлади.

Давлатимиз раҳбари мамлакатимизнинг Осиё тараққиёт банки билан кенгайиб бораётган ҳамкорлик алоқаларини юксак қадрлаймиз, сўнгги йилларда ҳам кредит портфели ҳажми бўйича, ҳам Марказий Осиёда минтақавий ҳамкорлик доирасида етакчи халқаро молия институтига айланган мазкур банк муҳим стратегик шерикларимиздандир, деб таъкидлади.

■ Шу куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Оқсаройда Хитой Халқ Республикаси молия вазири Се Сюйжэнни қабул қилди.

Мулоқот чоғида Ўзбекистон билан Хитой ўртасидаги савдо-иқтисодий ва сармоявий ҳамкорликни янада ривожлантириш истиқболлари юзасидан атрофлича фикр алмашилди.

Шунингдек, Президентимиз Оқсаройда Япония бош вазирининг ўринбосари, молия вазири Наото Канни қабул қилди.

Суҳбат чоғида ОТБнинг Тошкентда ўтаётган халқаро анжумани минтақавий ва халқаро аҳамият касб этадиган долзарб муаммоларни муҳокама қилиш, сармоявий соҳада ҳамкорликни янада фаоллаштириш учун яхши имконият экани қайд этилди.

■ 4 май куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Оқсаройда Жаҳон божхона ташкилоти Бош котиби Кунио Микурияни қабул қилди.

Суҳбат чоғида Ўзбекистон Республикаси билан Жаҳон божхона ташкилоти ўртасидаги ҳамкорликни янада фаоллаштиришга доир ва томонларни қизиқтирган бошқа масалалар юзасидан фикр алмашилди.

■ Шу куни давлатимиз раҳбари Оқсаройда Корея Республикаси стратегия ва молия вазири Чжин Хён Юнни қабул қилди.

Мулоқот чоғида Ўзбекистон Республикаси билан Корея Республикаси ўртасидаги савдо-иқтисодий ва сармоявий ҳамкорликни янада кенгайтириш масалалари муҳокама қилинди.

9 МАЙ — ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ КУНИ

## Инсонийликни улуғлаш фалсафаси

**_«Хотира ва қадрлаш деганда, биз аввало, ўзимизни инсон сифатида англашни, одамийлик фазилатларимизни улуғлашни назарда тутамиз». Юртбошимиз ушбу сўзларни бундан ўн икки йил муқаддам Тошкент шаҳри марказида бунёд этилган Хотира майдонининг очилиш маросимида, республикамизда Хотира ва қадрлаш куни илк бор нишонланган тадбирда айтган эдилар._**

Шундан буён хотира ва қадр тушунчалари янгича мазмун касб этиб, миллий қадриятларимиз кўламини кенгайтирди, умумбашарий анъаналар қаторидан муносиб ўрин олди.

Хотира майдонидаги ёдгорлик мажмуасининг марказида юртимиз қадриятларига уйғун ҳолда Мотамсаро она ҳайкали ўрнатилган.

Мангу ёнаётган олов қаршисида дард ва ўйга чўмган мўътабар она тимсоли. Жудолик изтиробидан унинг боши эгик, юзида сўлғинлик. Аммо кўнглида умид ва ишонч бутунлай сўнмагани маъсума нигоҳида аён бўлиб турибди. Бир қарашда, у жангга кетган жигаргўшасининг ёди билан яшаётган онадек туюлади. Лекин аслида-чи?

У халқимизнинг асрлар давомида орзу қилиб, интилиб келгани — Ҳуррият ва Озодлик йўлида жонини тикган халқ қаҳрамонлари, миллатимиз фидойиларининг оналари, аёллари рамзидир.

Биз бугун миллатимизнинг узоқ асрлар давомида отилган, қамалган, сургун қилинган, ноҳақ айбланган юртпарвар фарзандлари шаънини улуғлаш асносида тарих қатларидан сабоқ ва ҳикмат оламиз. Ўтмишимизнинг олис йўлларида из қолдирган инсонлар хизматини эътироф этиб, юртимиз равнақи учун муносиб ҳисса қўшаётган бугунги замондошларимизни қадрлаймиз.

Мутахассислар томонидан Иккинчи жаҳон урушида жанг майдонларидан қайтмаган 530 минг нафар баҳодирнинг исм-шарифи, уларга доир зарур маълумотлар аниқланиб, кўп жилдли "Хотира китоби"га мангуга битилди.

Сўлим баҳор бор бисотини кўз-кўз этаётган шундай шукуҳли кунларда умуминсоний ва миллий қадриятларимиз шоҳсупасига айланган Хотира майдони ҳар қачонгидан-да гавжум. Ёши улуғлар отаси ёки акасининг исмини кўриб, уруш даҳшатини эл бошига солганларга лаънат десалар, ёшлар бу ерда номлари зикр этилганларни ўз даврининг қаҳрамонлари сифатида тасаввур этадилар ва эл-юрт осойишталиги йўлида жонини фидо қилганлар замонлар ўтса ҳамки, унутилмаслигини ич-ичларидан ҳис этадилар. Исм-шарифи бу рўйхатлар қатига муҳрланганлар тимсолида тирикликнинг чинакам қадр-қимматини, инсонийликнинг оддий ҳақиқатини англайдилар.

**Мамлакат НОРМУРОДОВА**

**Харухико КУРОДА:**

## ОСИЁ ТАРАҚҚИЁТ БАНКИ ЎЗБЕКИСТОН БИЛАН ҲАМКОРЛИКНИ ЮКСАК ҚАДРЛАЙДИ

*Халқаро бизнес-марказда Осиё тараққиёт банки президенти Харухико Куроданинг ОТБ Бошқарувчилар кенгашининг 1-4 май кунлари Тошкентда ўтган 43-йиллик мажлиси якунларига бағишланган матбуот анжумани бўлиб ўтди.*

Осиё тараққиёт банки президенти Ўзбекистон раҳбариятига ОТБнинг Тошкентдаги форуми юксак савияда ташкил қилингани ва уни ўтказишга яхши тайёргарлик кўрилгани ҳамда тадбирнинг самарали ўтишига ёрдам бергани учун самимий миннатдорлик изҳор этди. ОТБ Бошқарувчилар кенгашининг бу йилги мажлисида Осиё-Тинч океани минтақаси мамлакатларининг жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозидан самарали чиқиши ва инқироздан кейинги ривожланиши билан боғлиқ қисқа, ўрта ва узоқ муддатларга мўлжалланган долзарб масалалар кўриб чиқилди.

(Давоми 2-бетда.)

**Газета «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси самолётларида ҳам тарқатилади.**

МУЛОҲАЗА

## Баён эмас, таҳлил зарур

*Иқтисодий мавзуда мақола ёзиш, баъзилар наздида, жуда зерикарли юмушдай туюлади. Ғиж-ғиж рақамлар, бир қарашда, идорадаги ҳужжатлардан кўчирмага ўхшайди. Хўш, аслида ҳам шундайми? Гап танланган мавзуга қандай ёндашишда. Аслида иқтисодий ислоҳотларни жорий этиш, бу йўлдаги курашлар бениҳоя мароқли, қизиқарли жараён ҳисобланиб, улар тўғрисида таъсирли сўзлар айтиш учун, аввало, муаллифнинг ўзи юраги "жиз" этгулик даражада иштиёқ билан қўлга қалам олиши лозим.*

Мамлакатимиз халқ хўжалигини ривожлантириш, иқтисодий ислоҳотлар жараёнларини барча қизиқиб ўқийдиган даражада таҳлил эта билиш учун биринчи шарт — шу Ватанга чин кўнгилдан меҳр қўйиш талаб этилади. Юртимиздаги катта-кичик корхоналарда меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот таннархини арзонлаштириш, пировардида аҳоли фаровонлигини яхшилаш борасида қанча-дан-қанча ижобий тажриба тўпланиб боради. Агар эътибор қилинмаса, шу тажриба ўша жойда қолиб кетиши, ундан бошқалар баҳраманд бўлмаслиги мумкин.

Баъзан иқтисодий мавзудаги мақолаларда ўқиб қоламиз: "Корхона йилни фалон миллион сўмлик соф даромад билан якунлади". Хўш, нима бўлибди, деб савол қўйсангиз, "Сизнингча, бу мақтовга сазовор натижа эмасми?", — дея эътироз билдиришади. Тўғри, мақтовга сазовор, лекин қуруқ мақтангандан кимга фойда? Агар ўша ижобий натижага нималар ҳисобига эришилгани, қандай тадбирий чоралар кўрилгани хусусида, даромад салмоғини оширишда иш берган усуллар ҳақида сўз юритилса, бу тажриба кўпчиликнинг мулкига айланарди.

Илгари қишлоқ хўжалигида амалга ошириладиган агротехник тадбирлар — ер ҳайдаш, далани экишга тайёрлаш, уруғ қадаш, чигитни ундириб олиш, яганалаш, суғориш, ўғитлаш, парваришлаш, чилпиш, ҳосилни йиғиб-териш каби юмушлар қадамба-қадам туман, вилоят ва республика матбуотида ёритиб бориларди.

4 »

НУҚТАИ НАЗАР

*Бугун глобаллашув жараёнида жамики инсоният иштирок этаётган бўлса-да, у айнан ёшлар иштирокида кенг қамровли аҳамият касб этмоқда. Чунки глобаллашув туфайли эришилган ютуқлар ва бизга умуман керак бўлмаган "оммавий маданият" динамик характерда бўлиб, уни тарқатиш воситалари — замонавий коммуникация ва ахборот технологиялари, интернет ва компьютер тизимлари тезликни талаб қилади ва бу имконият кўпроқ ёшларда мавжуд. Қолаверса, ушбу тизимларнинг фаолиятига бўлган қизиқиш ҳам ёшларда кўп учраяпти.*

## Глобаллашув жараёнида интеллект ва маънавият

Юртбошимиз таъкидлаганларидек, "Бугунги кунда ёшларимиз нафақат ўқув даргоҳларида, балки радио, телевидение, матбуот, интернет каби воситалар орқали ҳам ранг-баранг ахборот ва маълумотларни олмоқда. Жаҳон ахборот майдони тобора кенгайиб бораётган шундай бир шароитда болаларимизнинг онгини фақат ўраб-чирмаб, уни ўқима, буни кўрма, деб бир томонлама тарбия бериш, уларнинг атрофини темир девор билан ўраб олиш, ҳеч шубҳасиз, замоннинг талабига ҳам, бизнинг эзгу мақсад-муддаоларимизга ҳам тўғри келмайди".

Дарҳақиқат, тан олиш керак, кечаги дунёқараш бугунга тўғри келмайди. Кеча резина ғилдиракни темир дастакга қистириб чопиб юрган болалар билан бугунги шу ёшдаги болаларни бир таққослайлик. Бугунги болажонлар дастурлашган компьютерларни бошқармоқдалар.

7 »

ТАЪЛИМ

## ТИЛ ЖИЛОСИ

*Қашқадарё вилоятининг Ғузор туманида қарийб ўн беш йилдан буён фаолият кўрсатиб келаётган 77-сонли ихтисослаштирилган мактаб-интернат вилоятда жаҳон тилларини ўргатиш бўйича ягона ўқув маскани ҳисобланади. Мактаб-интернатнинг ўқитувчилар жамоаси ҳам иқтидорли, ижодкор мутахассислардан ташкил топган. Бу фикримизни ҳар йили ўқув даргоҳини битириб чиқаётган ёшларнинг 85-90 фоизи республикамиздаги олий ўқув юртларига ўқишга киришаётгани ҳам тасдиқлайди. 2008 йилда олтмиш икки нафар, 2009 йилда эллик саккиз нафар ўқувчи олий ўқув юртларига қабул қилинди.*

— Бирон халқнинг руҳий дунёсини билмоқчи бўлсанг, унинг тилини ўрган дейишади, — дейди мактаб-интернат директори Тўхтасин Қиёмов. — Лекин ундан аввал ҳар бир инсон ўз она тилини мукаммал ўрганиши керак. Зеро, ўз миллатининг тарихи, тили, маданиятини пухта ва мукаммал билмай, ўзга халқлар тилини ўрганиб бўлмайди.

Мактаб-интернатимиз ҳақида тўхталадиган бўлсам, у 1996 йилдан буён жаҳон тиллари йўналишида фаолият кўрсатаяпти. Ўтган давр мобайнида юзлаб иқтидорли мутахассисларни тайёрладик. Улар бугун жаҳон миқёсида ўзбек халқининг тарихи, урф-одатлари, анъаналарини фахр билан хорижликлар тилида сўзлаб, мадҳ этишаяпти.

1996-2009 ўқув йиллари давомида мактаб-интернатимиз эришган ютуқлар нафақат туман, ёки вилоятда, балки мамлакатимизда, ҳатто хорижий юртларда ҳам ўз нуфузига эга, дея фахрланиш мумкин.

Мактаб-интернат мураббийлари жаҳон тиллари йўналиши бўйича хорижда ўқиб келган, ўқиётган ва илмий изланишлар олиб бораётган собиқ ўқувчилар номини фахр билан тилга олишади. Масалан, Жаҳонгир Йўлдошев, Санжар Ниёзов Америкада, Фазлиддин Ўтаганов, Ваҳоб Кенжаев Германияда, Рустам Омонов Японияда, Озод Дўстёров Хитойда, Жўрабек Ашуров, Комил Сатторов Туркияда, Санжар Бобожонов ва Жасур Холматов Бирлашган Араб Амирликларида ўзларининг назарий ва амалий билимларини оширмоқда.

2 »

# ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТ

## Харухико КУРОДА:

# ОСИЁ ТАРАҚҚИЁТ БАНКИ ЎЗБЕКИСТОН БИЛАН ҲАМКОРЛИКНИ ЮКСАК ҚАДРЛАЙДИ

*(Бошланиши 1-бетда.)*

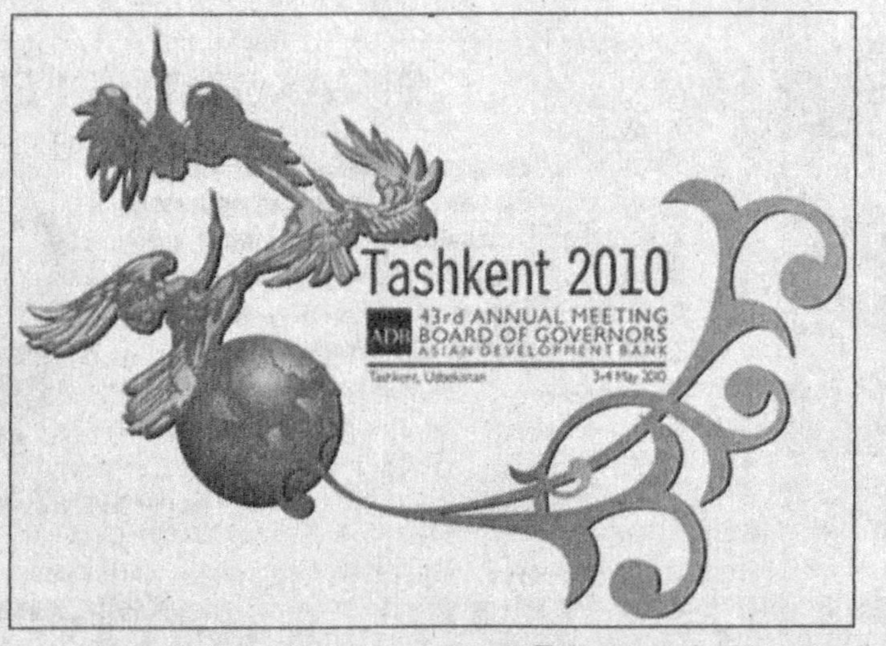


Шу мақсадда минтақанинг иқтисодий барқарорлигини ошириш, унинг глобал иқтисодий бошқарувга, минтақавий интеграцияни кенгайтиришга ҳисса қўшиши учун зарур чораларни кўриш лозимлиги ҳамда бу жараёнлар ОТБ томонидан бундан кейин ҳам қўллаб-қувватланиши таъкидланди. ОТБ томонидан ишлаб чиқилган «Стратегия-2020» айнан ушбу масалаларни ҳал этишга қаратилган. Барқарор иқтисодий ривожланишга бевосита дахлдор бўлган иқлим ўзгариши оқибатларини юмшатиш ва қуёш энергиясидан янада кенг фойдаланиш мажлисда кўриб чиқилган муҳим масалалар сирасидандир.

ОТБ президенти ЎзА мухбири саволларига жавоб қайтарар экан, Ўзбекистон иқтисодиётига инқироз бошқа кўплаб давлатларга қараганда кам миқёсда бўлса-да, таъсир кўрсатганини таъкидлади. Мамлакат раҳбарияти иқтисодий ривожланишга инвестицияларни жалб қилишни кенгайтириш, солиқ ва молия сиёсатини такомиллаштириш, иқтисодиётни диверсификация қилиш, ишлаб чиқариш, экспортга йўналтирилган секторни қўллаб-қувватлаш, ички бозор ҳамда инфратузилмани, шунингдек, ижтимоий соҳани мустаҳкамлаш борасида ўз вақтида чора-тадбирлар кўрди.

Умуман, Ўзбекистон глобал инқирозга ғоят ишончли тарзда қарши турди. Айнан шу боис миллий иқтисодиёт жаҳон инқирози сабабли юзага келган вазиятдан тез ва самарали чиқишга эришди. Натижада иқтисодий ўсиш сақлаб қолинди ва бу кўрсаткич 2009 йилда 8,1 фоизни ташкил қилди. ОТБ прогнозларига кўра, 2010 йилда иқтисодий ўсиш 8,5 фоизга етиши мумкин. Бу минтақадаги энг юқори кўрсаткичлардан бири ҳисобланади ва келаси йили 9 фоизга етиши мумкин. Бу кутилаётган ва табиий натижадир, деб таъкидлади Х.Курода.

Осиё тараққиёт банки президенти, шунингдек, ОТБ Марказий Осиё мамлакатлари билан транспорт, савдо ва энергетика соҳасида минтақавий ҳамжиҳатликни кенгайтириш борасида ҳамкорликда иш олиб бораётганини маълум қилди. Ўзбекистонда «Навоий» эркин индустриал-иқтисодий зонасининг ташкил этилиши бундай самарали фаолиятнинг ёрқин мисолидир. Мазкур зона йирик минтақавий транспорт ва савдо марказига айланиш учун улкан салоҳиятга эга. Биз Ўзбекистоннинг минтақада транспорт алоқасини яхшилаш ва глобал бозорларга чиқиш борасидаги саъй-ҳаракатларини юксак қадрлаймиз ва ушбу ташаббусни қўллаб-қувватлашни давом эттирамиз, деди ОТБ президенти.

ОТБ Ўзбекистон билан узоқ муддатли ҳамкорлик асосида мамлакатимизда амалга оширилаётган туб ўзгаришларни кенг қўллаб-қувватламоқда. ОТБ Бошқарувчилар кенгашининг йиллик мажлиси доирасида имзоланган янги кредит битимларида Ўзбекистоннинг муҳим тармоқларида амалга ошириладиган умумий қиймати 1 миллиард АҚШ долларидан ортиқ қатор лойиҳаларни молиялаштириш кўзда тутилмоқда.

— Бизнинг мақсадимиз барқарор ривожланишнинг муҳим омиллари ҳисобланган хусусий секторни микромолиялаштириш, энергетика, йўл қурилиши, таълим соҳаси билан боғлиқ муҳим йўналишларда Ўзбекистон билан ҳамкорликни мустаҳкамлашдан иборат, — деди ОТБ президенти Харухико Курода.

**Анна ИВАНОВА,**
**ЎзА мухбири**

# ТИЛ ЖИЛОСИ

*(Бошланиши 1-бетда.)*

— Тил миллат кўзгуси. Ҳар бир тилнинг ўзига хос фазилатлари, гўзалликлари мавжуд, — дейди мактаб-интернатнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиси, "Ижодкор ўқитувчи" республика танлови ғолиби Эрмат Холматов. — Жумладан, ўзбек тили миллатимиз ғурури, руҳимиз тилмочи. Шоир ёзганидек, Навоийсиз камбағал бўлиб қолардик. Зотан, Навоий турк тилининг катта имкониятларини намойиш этиб, "Хамса" асарини яратди. Ёки "Муҳокамат ул-луғатайн" асарида икки форсий ва туркий тилларни қиёсан таҳлил қилиб, туркий тилнинг бекиёс имкониятларини шарҳлаб берди.

Юқорида зикр этилганидек, мактаб-интернатда билим ва салоҳиятига эга иқтидорли ўқитувчилар жамланган. Француз тили ўқитувчиси Дилфуза Эшпўлатова республика француз тили фани ўқитувчилари танловида қатнашиб, давлат грантини қўлга киритди ҳамда Францияда тажриба алмашиб қайтди. У ҳалол хизматлари учун давлатимизнинг «Дўстлик» ордени билан тақдирланган.

Немис тили ўқитувчиси Гулнора Жумаева пойтахтимиздаги Гёте институтида малака оширгач, немис тили ўқитувчилари танловида қатнашди.

География фани ўқитувчиси Динора Муродова «Таълим секторини ривожлантириш» дастури бўйича Германияда малака ошириб қайтди. Таълим тизимида кўрсатган хизматлари учун мустақиллигимизнинг 18 йиллиги ҳамда Ўқитувчилар ва мураббийлар куни муносабати билан «Шуҳрат» ордени соҳибасига айланди. Бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин.

Мухтасар қилиб айтганда, мактаб-интернат жамоасининг амалга ошираётган ишлари мақтовга лойиқ. Улар учун бугунги ёшларни дунёвий билимларни ўзлаштиришга қизиқтириш, ўзбек тили ҳамда хорижий тилларни мукаммал ўзлаштиришларида уларга кўмаклашиш орқали истиқлолимиз тараққиётини таъминлаш, халқимизнинг жаҳондаги обрў-эътиборини янада ошириш асосий мақсад эканини эшитиш, бунга амалда гувоҳ бўлиш бизни мамнун этди.

**Ғулом АБДИЕВ**

### ҚОНУНЛАР ИЖРОСИГА БАҒИШЛАНДИ

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида "Парламент назорати самарадорлигини оширишда ОАВнинг ўрни" мавзуида давра суҳбати бўлиб ўтди. Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Ахборот ва коммуникация технологиялари масалалари қўмитаси ташаббуси билан ташкил этилган мазкур тадбирда Қонунчилик палатаси депутатлари, ҳуқуқшунослар, экспертлар ва оммавий ахборот воситаларининг вакиллари иштирок этди.

Тадбирда сўз олган депутатлар ўтган беш йил мобайнида парламент томонидан қонунлар ижросини ўрганиш бўйича икки юзга яқин назорат-таҳлил ишлари олиб борилганини, лекин бу борада етарли натижага эришилмаганини таъкидлаб, ушбу ҳолатларнинг юзага келиш сабабларини атрофлича таҳлил этдилар. Келгусида бундай нуқсонларнинг олдини олиш ва мазкур йўналишда қилиниши лозим бўлган ишлар юзасидан таклиф-мулоҳазалар билдирилди.

Давра суҳбати якунида иштирокчилар томонидан бу борадаги ишларда самарадорликка эришиш учун қонун чиқарувчи ҳокимият томонидан амалга оширилган назорат ишларини ОАВ орқали кенг ёритиш, бундан жамоатчиликни атрофлича хабардор этиб бориш мақсадга мувофиқлиги, энг муҳими, бу жараёнда аниқланган камчиликларни тугатиш бўйича қарорлар қабул қилиб, мониторинг ишларини юритиш зарурлиги таъкидланди. Муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли тавсиялар ишлаб чиқилди.

**Ойдин САЙФУЛЛАЕВА**

### ҚИШЛОҚДА БАЙРАМ

Наманган вилояти Чортоқ туманидаги Ҳазратишоҳ қишлоғи вилоят марказидан 55 километр олисда, тоғ этагида жойлашган. Яқинда уч миллиард сўмга яқин маблағ эвазига қишлоққа юқори босимли табиий газ қувури тортиб келинди ва фойдаланишга топширилди.

Чинакам байрамга айланиб кетган тантанада иштирок этган вилоят ҳокими Баҳодир Юсупов қишлоқ аҳлининг турмуш фаровонлиги тобора юксалиб бораётганини таъкидлади ва бу хайрли ишга бош қўштан қурувчи-муҳандисларга, мутасаддиларга миннатдорчилик билдирди.

Шу куни тадбиркор Ш.Нурматовнинг ўз маблағи ҳисобидан қишлоқ марказида бунёд этган муҳташам умумий овқатланиш мажмуаси ҳам фойдаланишга топширилди ва шу ерда тантана иштирокчиларига байрам дастурхони ёзилди.

**Абдуҳошим МАДАТОВ,**
**"Hurriyat" мухбири**

### ҚЎҚОН ОБОД БЎЛМОҚДА

Президентимизнинг Фарғона ва Қўқон шаҳарларини реконструкция қилиш, ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмасини ривожлантириш бўйича 2008-2012 йилларга мўлжалланган давлат Дастурини тасдиқлаш тўғрисидаги қарори ижросини таъминлаш ишлари қизғин давом этмоқда.

Бугун бутун Қўқон шаҳри қайта янгиланиш даврини бошдан кечирмоқда. Мукаммал таъмирлаш ва реконструкция ишлари, ободонлаштириш ҳамда энг замонавий лойиҳалар асосидаги бунёдкорлик ишлари ғоят қизғин тус олган. Жумладан, Қўқон шаҳри ва ён-атроф туманлар аҳолисига тиббий хизмат кўрсатувчи энг йирик даволаниш маскани — юқумли касалликлар шифохонасининг бинолари реконструкция қилинди. Куни кеча шифохона жамоаси шаҳар аҳолиси вакиллари ҳамда Тошкент ва Фарғонадан ташриф буюрган меҳмонлар иштирокида мазкур кўркам мажмуанинг очилиш маросими бўлди.

— Давлат томонидан ажратилган 500 миллион сўм миқдоридаги маблағ ҳамда ҳомийлар ва жамоа ҳамкорлигидаги ҳашар кўмагида қад ростлаган бу мажмуа батамом қайта тикланди, — деди шифохона бош врачи Санамхон Хўжаева. — Гепатит ва диарея касалликларини даволаш палаталари, лаборатория, профилактик қабул хоналарининг замонавий тиббий-техник жиҳозлар билан таъминланиши эса нур устига нур бўлди.

**Солиҳ ҚАҲҲОР,**
**"Hurriyat" мухбири**

### ЭКОЛОГИЯ БОҒЛАРИ

Қорақалпоғистон Республикасининг Хўжайли туманида 5 гектар майдонда экология боғи ташкил қилинди. Анчагина дилтортар бўлиши кутилаётган бу боғни барпо этиш тадбирларида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси депутатлари ва туман ҳокимлари иштирок этишди.

Бугунги кунда экология боғида ўтказилган турли мевали ва манзарали дарахт кўчатларини парваришлаш ишлари намунали олиб борилаяпти.

**Ғойиб ЁҚУБОВ,**
**"Hurriyat" мухбири**

### ОРОМГОҲЛАР МАВСУМГА ШАЙЛАНМОҚДА

Бухоро вилояти ҳокимлигида болажонларнинг ёзги оромгоҳларда яхши дам олишларини таъминлашга бағишланган йиғилиш ўтказилди. Унда вилоят ҳокими, Олий Мажлис сенати аъзоси Самойдин Ҳусенов сўзга чиқиб, оромгоҳлар вилоят халқ таълими бошқармаси, таълим ва фан касаба уюшмалари бирлашмаси ҳамда дастур асосида бириктирилган ҳомий ташкилотлар томонидан тўлиқ таъмирланиб, зарур жиҳозлар билан таъминланиши баробарида ошхона, тиббиёт хонаси ва спорт майдончалари талаб даражасига келтирилганини алоҳида таъкидлади.

Баркамол авлод йилида эртанги кунимиз ворислари ёзги дам олиш таътилини намунали ўтказиб, уйларига бир олам қувонч, унутилмас ширин хотиралар билан қайтишларига шубҳа йўқ. Бунинг учун ҳозирданоқ мутасадди идоралар томонидан жиддий тадорик кўрилмоқда.

**Шавкат НОСИРОВ,**
**"Hurriyat" мухбири**

### ПЕШҚАДАМ БОЖХОНАЧИЛАР ТАҚДИРЛАНДИ

Ўзбекистонга расмий ташриф билан келган Жаҳон божхона ташкилоти Бош котиби Кунио Микурия 3 май куни Давлат божхона қўмитасида бўлди. Бу учрашув жаноб Кунио Микуриянинг фахрий меҳмон сифатида Осиё тараққиёт банки (ОТБ) бошқарувчилар Кенгашининг Тошкентда ўтказилган 43-йиллик мажлиси доирасида бўлиб ўтди.

Жаноб Микурия Давлат божхона қўмитаси шахсий таркиби олдида Жаҳон божхона ташкилотининг яқин йилларга мўлжалланган стратегик мақсад ва вазифалари тўғрисида чиқиш қилиб, божхона хизмати — қонуний савдо айланмасини ташкил этиш, иқтисодий тараққиёт ва хавфсизликни таъминлашда муҳим роль ўйнашини алоҳида таъкидлаб ўтди.

Тадбир сўнггида Бош котиб божхона органларида намунали хизмат кўрсатган бир гуруҳ божхона ходимларига Бутунжаҳон Божхона ташкилоти дипломларини топширди.

**Гулнора ЗОКИРОВА**

**ОГОҲЛИК**

# ОДАМ САВДОСИ — АСР МУАММОСИ

*Нафс қутқуси инсонни ҳамиша ҳалокат ёқасига етаклаган. Тез ва осон пул топиш, енгил даромад орттириш сингари хоҳиш-истаклар замирида ҳам нафс қутқуси ётади. Кейинги йигирма-йигирма беш йилда жаҳондаги бир қатор мамлакатларда кенг тарқалган ҳодисага, дунё аҳлини жиддий ташвишга солаётган одам савдоси мудҳиш жиноятларнинг келиб чиқишига сабаб бўлаётир. Ушбу жиноятларни содир этувчиларнинг ҳам, бундан жабр кўрувчиларнинг ҳам муддаолари маълум нуқтада муштарак. Энг ачинарлиси, одам савдоси қурбонлари алдов, фириб, ёлғон ваъдаларга жиноятчилар тузоғига осонгина илинмоқда. Оқибатда бу жиноят глобал муаммога айланиб улгурди.*

Нуфузли ташкилотларнинг маълумотларига қараганда, биргина Таиланддаги фоҳишахоналарда камида 20 минг аёл мажбурий ишга жалб этилган. Таъкидланишича, ана шундай масканлардаги хотин-қизларнинг аксарияти одам савдоси қурбонларидир. Бу жабрдийдалар қабиҳ ниятли кимсалар томонидан сотиб юборилган. Ҳужжатлари тортиб олиниб, турли таҳқирларга гирифтор қилинган.

Олиб борилган тадқиқотларда айни пайтга келиб аёлларга нисбатан зўравонлик кўрсатиш жаҳоннинг барча минтақаларида учраётгани айтилади. Хусусан, ривожланган мамлакатлар саналмиш Японияда 59, АҚШда 40, Канадада 26 фоиз аёл жисмоний зўравонлик қурбони бўлар экан.

Хўш, бу жирканч иллат саналмиш одам савдоси қачон пайдо бўлди?

Кузатишларга қараганда, бу атама ўтган асрнинг сўнгги йилларида оммавий ахборот воситаларида пайдо бўла бошлади. Мазкур қабиҳлик дунё афкор оммаси томонидан ўта оғир жиноят сифатида баҳоланди. Жамият тараққиётига жиддий хавф солувчи, ижтимоий жиҳатдан ўта хавфли таҳдид экани тан олинди. Аммо бу — маълум бир гуруҳларнинг мўмай даромад манбаи ҳисоблангани боис, одам савдоси билан шуғулланувчи йирик жиноятчи ташкилотлар фаолият кўлами йилдан-йилга кучайиб бораверди.

БМТ маълумотларига қараганда, айни пайтга келиб ҳар йили дунёда 2,7 миллион киши, жумладан, 600-800 минг нафар атрофида аёллар ва болалар одам савдосининг қурбонига айланмоқда. Ушбу қабиҳ жиноят туфайли дунё бўйича йилига 7 миллиард АҚШ доллари атрофида ноқонуний маблағ айланади.

Яна шуниси ҳам борки, сўнгги йилларда одам савдоси жиноятининг турли шакл ва кўринишлари пайдо бўлмоқда. Инсонни камситиш ва унинг ҳуқуқларини тан олмаслик, эркинликларини поймол қилган ҳолда, улардан турли мақсадларда фойдаланиш, қул сифатида мажбуран сотиш, фоҳишабозликка мажбурлаш шулар жумласидандир. Бундан жабр чекаётганларнинг асосий қисмини жинсий эксплуатация мақсадида чет элга олиб чиқиб кетилаётган аёллар ташкил қилади.

Сир эмаски, бугун бу каби жиноятларга қарши глобал миқёсда кураш олиб борилмоқда. Хусусан, БМТ Бош ассамблеяси томонидан қабул қилинган Трансмиллий жиноятчиликка қарши курашиш тўғрисидаги конвенция ва уни тўлдирувчи Одам савдоси, айниқса, аёллар ва болалар савдосининг олдини олиш бўйича протоколга мувофиқ, одам савдосига қарши курашиш ушбу халқаро ҳужжатларга аъзо давлатларнинг мажбуриятига киради. Ушбу халқаро ҳужжатлар шуниси билан аҳамиятлики, улар қатор хорижий давлатларда одам савдосининг жиноят сифатида миллий қонун ҳужжатларида белгиланишида ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилади. Унда одам савдоси жиноят сифатида белгиланиши баробарида, ундан жабр кўрганларни халқаро даражада ва миллий қонунлар билан ҳимояга олиш назарда тутилган.

Мамлакатимизда бу иллатнинг илдиз отишига йўл қўймаслик мақсадида бир қатор чора-тадбирлар олиб борилмоқда. Бу ишлар самарадорлигини ошириш мақсадида 2008 йилнинг 17 апрелида "Одам савдосига қарши кураш тўғрисида"ги қонун қабул қилинди. Эътиборлиси, мазкур ҳужжатда, аввало, мамлакатимизда бундай жиноятларнинг олдини олишга эътибор қаратилган. Қонунда бу каби жиноятларга қарши курашиш самарадорлигини оширишда давлат органлари ва жамоат ташкилотлари ўртасида ҳамкорликни кучайтириш, одам савдоси билан боғлиқ жиноятларни аниқлаш ва уларга чек қўйиш, жиноят оқибатларини минималлаштириш, жабрланганларга ёрдам кўрсатиш бўйича фаолиятни мувофиқлаштириш билан боғлиқ муносабатлар ҳуқуқий тартибга солинган. Бундан ташқари, мамлакатимизда одам савдосига қарши курашиш самарадорлигини ошириш мақсадида 2008-2010 йилларга мўлжалланган Миллий режа ҳам тасдиқланган. Шунингдек, бундай жирканч иллатга қарши кураш бўйича республика Идораларaро комиссияси фаолият олиб бормоқда.

Бу ҳақда гап кетар экан, муаммонинг ечимига қандай эришилади, деган савол туғилиши табиий.

Таъкидлаш керакки, бадނафс кимсалар тузоғига тушмаслик учун аввало, фуқароларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш зарур. Зотан, ҳисоб-китобларга қараганда, мазкур жиноят қурбонларининг қирқ фоизини аёллар ташкил этаркан. Демак, аён бўладики, бу борадаги тушунтириш-тарғибот ишларини биринчи навбатда аёллар ва ёшлар орасида кучайтириш лозим.

Афсуски, кўрилаётган чора-тадбирларга қарамай, дунёда инсонларнинг олди-сотдиси кимлар учундир мўмайгина даромад манбаига айланиб бораётгани айни ҳақиқат. Эътироф этиш керак, юртимизда бу офатга қарши жиддий курашиш мақсадида барча чора-тадбирлар ишга солинаяпти. Бунинг учун тегишли ҳуқуқий асослар яратилган. Муҳими, огоҳлик ва ҳушёрликни сусайтирмаслик талаб этилади. Зотан, ёнимиздаги одамлар ҳаёти, тақдири ва келажагига ғов бўлаётган бу офатга бефарқ қарар эканмиз, бундан нафақат сизу биз, балки бутун жамият, инсоният жабр чекиши муқаррар.

**Умида ҚОДИРОВА,**
**ҳуқуқшунос**

**ИИВ ХАБАРЛАРИ**

### Ўзи чопди-ю, омади чопмади

Мобиль телефон аппаратининг ҳажми кичкина бўлгани билан баҳоси анча юқори туради. Бирор фойдали ишнинг бошини тутмай кўча-кўйда санғиб юрадиган айрим қўли эгриларга бу матоҳ қўл келмоқда.

Муқаддам судланган, 32 ёшли Қ.Бахтиёр пойтахтимизнинг Ҳамза туманида жойлашган "Янгиобод" ихтисослашган бозори ҳудудида бировнинг қўлига чанг солиб, телефонини юлиб қочди. Қочишга қочди-ю, узоққа югуришни эплай олмади. "Моторола" русумли телефоннинг эгаси, 1972 йилда туғилган А.Ойбекка ички ишлар идоралари ходимлари ёрдам беришди. Талончи ўша заҳотиёқ қўлга олинди.

Мазкур ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилди.

### Далилий ашё билан

Гиёҳванд моддаларни қонунга хилоф равишда сақлаш, олиш, сотиш ва бошқа шунга ўхшаш ҳаракатлар жиноий жавобгарликка сабаб бўлади. Буни ана шундай хатти-ҳаракат бошида турганлар бошқалардан кўра кўпроқ тушунишлари ҳам сир эмас. Бироқ, ўрганган кўнгил ўртанса қўймас, деганларидек, айримларга осонгина бойлик орттиришга уриниш ором бермас экан. ИИВ жиноят-қидирув ва терроризмга қарши кураш бош бошқармаси ходимлари Хоразм вилояти ИИБдаги ҳамкасблари билан Шовот туманида тезкор тадбир ўтказишди. Натижада шу туманда яшовчи, 1972 йилда туғилган Т.Умид, 1956 йилда туғилган М.Зайнаб ҳамда 1969 йилда туғилган М.Улуғбек ўзаро жиноий тил бириктириб, 500 граммга яқин героинни 14 минг АҚШ долларига сотаётганларида ушланди. Зайнабнинг уйи текширилганда яна 50 граммга яқин героин гиёҳвандлик моддаси борлиги аниқланди.

Мазкур ҳолат юзасидан тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

### Васваса

Тошкент вилоятининг Юқори Чирчиқ туманида яшовчи 25 ёшли Қ.Омонжон 1982 йилда туғилган Т.Дилмурод томонидан Жумабозор қишлоғи марказида қолдирилган Дилмуроднинг отасига тегишли бўлган) "Дамас" автомобилини ҳайдаб қочди. Ҳаяжоннинг зўриданми ёхуд текин "тойчоқ"нинг юки босдими, ишқилиб, Омонжон "Қизилтоғ — Жумабозор — Барданкўл" йўлининг 15-километрида бошқарувни эплай олмай машинани йўлнинг четидаги дарахтга урди ва... ушланди.

Мазкур ҳолат юзасидан терговолди ҳаракатлар бошлаб юборилди.

**Норали ОЧИЛОВ,**
**ИИВ матбуот маркази**
**бош инспектори**

# 9 МАЙ – ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ КУНИ

## БИРИНЧИ ПРОФЕССОР

*Бу йил атоқли ўзбек педагоги, олим, жамоат ва давлат арбоби, академик Тошмуҳаммад Қори-Ниёзийнинг вафот этганига қирқ йил тўлади. Бутун умрини илм-фанга, ёшлар тарбиясига бахшида этиб, ҳаёт мазмунини илм олиш, меҳнат қилиш деб билган, ўз ҳузур-ҳаловатини ўйламаган бундай инсоннинг фазилатига ҳар биримизнинг ҳавасимиз келади. У кишининг берган сабоқлари ва ўгитлари ҳамон қулоқларимиз остида жаранглаб туради.*

Тошмуҳаммад Қори-Ниёзий ҳар сафар дарсга кирар экан, 4-5 дақиқани талабаларга панд-насиҳат қилишга ажратар эди. Абу Райҳон Беруний, Саъдий Шерозий, Ибн Сино, Фаробий ғазалларини ўқиб, уларнинг фикрларини таҳлил қилиб берарди. Домланинг дарсларига бошқа олий ўқув юртларининг ўқитувчи ва мураббийлари келиб, маърузаларини тинглаб, ўқитиш методикасини ўрганиб кетишарди. У кишининг бир гаплари ҳеч қачон эсимдан чиқмайди, “Менинг ёшим анча жойга борди. Худога шукур, ҳамма нарсам етарли. Моддий жиҳатдан тўла таъминланишимга қарамасдан ҳалиям ишлаяпман, тинимсиз меҳнат қилаяпман, чунки меҳнат қилишдан тўхтасам, ҳаётдан орқада қолиб кетаман”.

Домла талабаларига худди ўз фарзандларига муомала қилгандек муомала қилар, қийналган вақтларида сидқидилдан ёрдам берарди. Бундан ташқари Қори-Ниёзий республика учун малакали кадрлар тайёрлашда самарали меҳнат қилди. Ўзбекистоннинг таниқли олимлари Муҳаммад Ўрозбоев, Халил Раҳматуллин, Сергей Стародубцев, Саъди Сирожиддинов, Восил Қобулов, Содиқ Азимов ва бошқалар у кишининг шогирдлари ҳисобланади. Шунингдек, домла Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш муҳандислари институтида умрининг охиригача талабаларга дарс бериб, олий математика кафедрасига мудирлик қилди. Қори-Ниёзийнинг илм-фан соҳасида қилган хизматлари ҳақида академик Ҳабиб Абдуллаев шундай ёзадилар: “Қори-Ниёзийнинг математикани ўзбек тилида ўқитиш ва ўзбек тилида математикадан дарсликлар яратиш соҳасида қилган меҳнатлари диққатга сазовордир. У математика ва методология характерига эга бўлган бир қанча асарлар ёзди. Шунингдек, Ўрта Осиёда математика ва астрономия соҳасида муҳим текширишлар ўтказди. Жумладан, Мирзо Улуғбекнинг “Зижжи Кўрагоний” асари ва унга ёзилган изоҳни ўрганиш, Маҳмуд Чағминийнинг қўлёзмасини ўрганиш натижасида “Улуғбекнинг астрономик мактаби” монографиясини ёзди ва бу асар Давлат мукофотига сазовор бўлди.

Академик Яҳё Ғуломов эса домланинг буюк олим экани ҳақида ёзар экан: “Қори-Ниёзий фан ва маданиятнинг турфа соҳаларига оид асарлари билан Абу Райҳон Беруний, Ибн Сино ва Фаробийлар анъанасини давом эттирувчи зўр аллома сифатида ўзини кўрсатди. Унинг асарларида ҳам минг йиллик маданият тараққиётининг босқичларини аниқлаш, ҳар бир конкрет тарихий шароитни холисона таҳлил қилишдек ғоят мураккаб ва улкан вазифа зўр муваффақият билан адо этилган” — деб ёзганди.

Домланинг математика дарсликлари, математика терминологияси ҳақидаги ишларига баҳо бериб, устози В.И.Романовский шундай деган эди: “Ўзбек математика адабиётини профессор Қори-Ниёзий бошлаб берди. У фақат ўрта ва олий мактаблар учун қўлланмалар яратиш билан чекланиб қолмай, балки ўз даврида олий тараққиёт даражасига етган ўзбек математика тилини ҳам бунёд этди. Қори ака ўзбек математика терминологияси устида иш олиб борган, ўзбеклар орасида биринчилардан бўлиб математикага оид дарслик яратган олимдир. Шунингдек, у кўпгина соҳаларда илк бошловчи бўлгани билан ҳам диққатга сазовордир.

Ўзбеклар орасидан чиққан биринчи фан номзоди, биринчи фан доктори, биринчи профессор, биринчи университет ректори, биринчи академик, академиянинг биринчи президенти. У нафақат йирик олим ва педагог сифатида, балки жамоат ва давлат арбоби сифатида ҳам ёрқин фаолият олиб борган инсондир Қори-Ниёзийнинг ўзбек, рус ва инглиз тилларида уч юздан зиёд илмий асари, монографияси ва мақолалари босилиб чиққан. У ўзбек халқи шуҳратини нафақат ўз юртида, балки 1957 йилда Японияда, 1957-1968 йилларда Францияда, 1964 йилда Италияда, 1966 йилда Болгарияда, 1967 йилда Ҳиндистон ва Афғонистонда бўлиб ўтган халқаро илмий кенгашларда кўз-кўз қилувчи мазмунли маърузалар қилди. Бу азиз инсон гарчи орамизда жисмонан йўқ бўлса-да, унинг ишлари шогирдлар фаолиятида давом этмоқда.

Сўзимиз сўнггида халқ тараққиёти йўлида меҳнат қилган, эзгулик уруғини сочган, ўзидан яхши ном, ёрқин из қолдирган халқ меҳри ва ҳурматига сазовор бўлган бундай улуғ инсонлар номи ҳеч қачон қалблардан ўчмаслигини, шогирдлар эъзозида мангу яшашини эслатиб ўтиш жоиз.

**Наримон ТАЖАДДИНОВ,**
**фахрий муҳандис**
*Урганч шаҳри.*

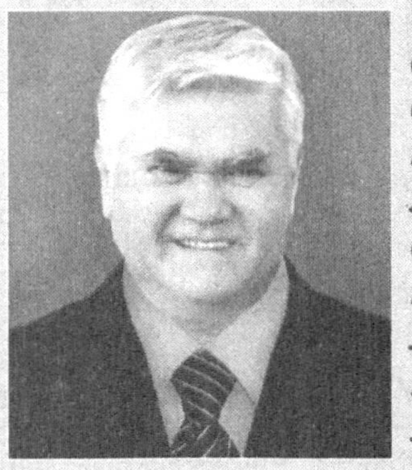

*...Илм – эзгулик йўли. Унинг ҳикмат-ю, сарҳадлари фидойиликни, изланишни игна билан қудуқ қазишдек заҳматни талаб қилиши бор гап. Файласуфлардан бири: “Ҳақиқий ҳаёт ҳикмат изламоқ, ҳаёт – интилишдан иборат бўлгани учун ҳам гиёҳлар тошни ёриб бўлса-да, яшашга, юксалишга шайланадилар”, — деган эди. Инчунун, илм дунёси ҳам ана шундай интилиш, изланиш мезонида сайқалланиб бораверади.*

## ҲИКМАТ ИЗЛАБ

Илм дунёсига меҳр боғлаган, унинг тилсимларини ўрганишда матонат, чинакам фидойилик сифатларини намоён этиб, илм дунёсининг беадад, беҳисоб жавоҳирларини рисолалар талқинида бизга туҳфа этиб келаётган юртдошимиз, таниқли олим, тарих фанлари доктори, профессор, Имом Бухорий халқаро маркази директори Убайдулла Уватов ҳақида сўз кетганда айнан шундай таърифлар кўнгилдан кечади.

Табиатан илмга чанқоқлик, китоб мутолаасига маънавий эҳтиёж, шарқ олами дурдоналарига меҳр бўлажак олимни мактабдаги ўқувчилик йиллариданоқ ўзига ром этди. “Теран мушоҳада, зукко ва зийрак фикргина илм сандиғининг калитини очади”, дейди Суқрот. Ёш Убайдулла Уватов ана шундай интилишлар қанотида ўз йўлини танлади. Шарқ тилларини мукаммал ўрганиш, улуғ алломаларнинг ҳикматлари-ю, мерослари жавоҳирларини кашф этиш, мукаммал талқинини ўрганиш орзуси унга ҳамиша куч бағишлаб келди. Олимнинг асосий изланишлари юртимиздан етишиб чиққан Имом Бухорий, Имом ат-Термизий, Маҳмуд аз-Замахшарий, Абу Мансур Мотуридий, Насафий, Ҳаким Термизий сингари кўплаб улуғ алломаларимизнинг ҳаёти, илмий-маънавий меросини ўз ичига қамраб олди.

Изланишлар натижасида 20 дан ортиқ китоб ва рисола, 300 дан зиёд илмий ва оммабоп мақолалари турли нуфузли журналларда чоп этилди. Олим кўп йиллардан бери арабшунос-манбашунос сифатида “Ўзбекистон – буюк алломалар юрти” мавзуидаги лойиҳа устида самарали фаолият олиб бораяпти. Шарқ дурдоналарининг маънавий илдизи, ислом дини, унинг мазмун-моҳияти ва комил инсонларни тарбиялашдаги улкан ўрни ҳақидаги рисолалари шулар жумласидандир. Убайдулла Уватов “Донолардан сабоқлар”, “Муҳаддислар имоми”, “Нозик иборалар”, “Маҳмуд Замахшарий”, “Иймон нури”, “Муслим ибн ал-Ҳажжож”, “Ал-Ҳаким Термизий”, Абу Исо Термизийнинг “Аш-Шамоилан набавия” асарининг таржимаси, “Икки буюк донишманд” (Ал-Ҳаким Термизий ва Абу Исо Термизий)”, “Абу Муъин Насафий”, “Соҳибқирон араб муаррихлари нигоҳида”, “Хоразмлик буюк аллома”, “Имом Бухорий” (Ҳиндистонлик олим, шайх Абдусалом Муборакфурийнинг “Сийрат имом Бухорий” номли асарининг араб тилидан таржимаси), “Имом Мотуридий таълимоти”, “Имом Мотуридийнинг ҳаёти ва асарлари”, шунингдек, инглиз, рус, ўзбек тилларида тижорат луғати (ҳаммуаллифликда) каби китоблари эътирофга лойиқ. “Тошкент – Ислом маданияти пойтахти”, “Имом Бухорий ёдгорлик мажмуаси”, “Мусҳафи Усмон”, “Саъдуддин Тафтазоний”, “Аллома Замахшарий” каби бир қатор ҳужжатли фильмларга ёзилган сценарийлари ҳар бир томошабиннинг шарқ дурдоналарига ифтихорини ошириши табиий.

Арабшунос олим республикамизда биринчилардан бўлиб бобокалонимиз Жаҳонгир Амир Темурнинг ҳаёти ва амалга оширган буюк ишлари тўғрисида илмий мақолалар ёзди ва тарихчи Ибн Арабшоҳнинг “Амир Темур тарихи” китобини арабчадан ўзбек тилига таржима қилди. Мустақиллигимизнинг 18 йиллиги арафасида Президентимиз Фармони билан шарқшунос олим Убайдулла Уватов “Меҳнат шуҳрати” ордени билан мукофотлангани илм аҳлининг фахрини оширди.

Олимнинг ўнлаб китоблари қаторида яна бир янги китоби – “Ҳадис илмининг султони” рисоласининг 2009 йил Имом Бухорий халқаро маркази томонидан чоп этилиши китобхонлар учун туҳфа бўлди. Ҳозирги кунда шарқшунос олим бошчилигида Имом Бухорий халқаро марказида ҳадис илмининг султони Имом Бухорий ва юртимиздан чиққан кўплаб алломаларнинг ҳаёти ва илмий меросини ўрганиш ҳамда вилоят, туман имомлари малакасини ошириш ишлари муваффақиятли амалга оширилмоқда.

70 ёш салобати-ю илм салоҳияти билан умргузаронлик қилаётган Убайдулла Уватов табиатан диёнатли, меҳр-оқибатли инсон. Иймону инсонийлик тушунчаларини юксак қадрлайди. Фидойи олим, шарқ манбаларининг ҳассос тарғиботчиси, устоз Убайдулла Уватовга илм-эзгулик йўлида ҳаёт ҳикматларини излаб топишда янги куч, янги омадлар тилаймиз.

**Яраш НУРИЛЛАЕВ,**
**олим,**
**Замира МАМАТҚУЛОВА,**
**журналист**

## Баҳорда ҳар япроқ — бир варақ китоб

***Одамлар бўладики, улар дунёдан жисман ўтсалар-да, кўп йиллар давомида авлодлар онгида муҳрланиб қолади. Уларнинг пурҳикмат сўзлари, ибратлари ҳаётнинг баланд-паст сўқмоқларидан ўтаётганимизда, тақдир синовларига учраганимизда асқотади. Шу боис улар ҳаёлдан узоқлашмайдилар, бильакс, ҳар [illegible]ония хотиралар уммонидан қалқиб чиқаверадилар. Тўлаган Тўхтаев ана шундай инсонлардан бири эдилар. У киши ҳаёт бўлганларида бу йил 70 баҳорни қаршилардилар.***

Тўлаган ака 35 йилдан кўпроқ вақт “Ўзбекистон” радиоканалининг ёшлар, адабий-мусиқий эшиттиришлар, “Ахборот” информацион муҳарририятларида, “Машъал” ва бошқа радиотармоқларда ижодий фаолият олиб борди. Айни кунларда радионинг олтин фондида Тўлаган ака қаламига мансуб “Мен фақат яшашни истайман”, “Нафис чайқалади бир туп наъматак”, “Соҳибқирон ўгитлари”, “Ғалабанинг кўз ёшлари” каби ўнлаб бетакрор асарлар сақланмоқда. У кишининг меҳнатлари ўз вақтида давлатимиз томонидан ҳам муносиб тақдирланган. “Дўстлик” орденига сазовор бўлган.

Кунларнинг бирида бизга янги бош муҳаррир тайинланди. Бу инсон Тўлаган ака эди. Шу кунгача устозни моҳир радиожурналист ва шоир сифатида билардим. Табиий, у кишининг бош муҳаррир бўлиши бизни хурсанд этди, айни пайтда бироз чўчитди ҳам. Зеро, у кишининг талабига жавоб бера оламизми, деган савол ҳаммамизни ўйлантирарди.

Тўлаган ака билан ишлаш кўнгилли бўлди. Тезгина ҳаммамизни ишга, ижодга қизиқтириб қўярдилар. Тайёрлаган эшиттиришлари эса бизга ўрнак эди. Шу тарзда кунлар ўтарди.

— Қачондан бери шеър ёзасиз? — сўрадим бир кун Тўлаган акадан.

— Эсимда йўқ,— деб кулдилар у киши.

— Биринчи ёзган шеърингиз ҳам ёдингизда йўқми? — дедим ишонқирамай.

Орага сукунат чўкди. Тўлаган ака хаёлга чўмдилар. Кўзи ўнгидан нималар ўтди, қай манзаралар келди? Бу – ўзларигагина аён эди.

Мана, қўлимда устознинг “Юрагида портлаган севинчлар изи”, “Бодом гуллаганда”, “Юрагимга туташди йўллар”, “Муҳаббат мулки”, “Кўнгил кўчалари”, “Илтижо” сингари китоблари турибди. Уларда Тўлаган аканинг ҳаёти, кўнгил мулки, ўзлиги мужассам.

“Дунёнинг юки шоир елкасида, дарду қувончлари эса етмиш икки томиридан оқади шоирнинг. “Теракнинг учидаги япроқ” каби титраб, “ботган қуёшини соғиниб” яшайди шоир. Ўзини ёмғирларга, шамолларга, юлдузларга топшириб яшайди, шеър ёзади”, деган эди бир тақризчи.

Тўлаган аканинг яна бир жиҳати — ёшларни қўллаб-қувватлашлари, уларга ишонишлари эди. Тўғри, ёш ижодкорларда тажриба етишмайди, ёзган нарсалари ҳам равон бўлмайди. Бироқ биров сезиб, биров илғамайдиган ёшликка хос бир ўт, юракни жизиллатадиган чақин бўладики, Тўлаган ака айни шунга эътибор қаратиб, уни аланга олдиришга ҳаракат қилардилар. Табиатан босиқ, бағри кенг бу инсоннинг тарбиялаган шогирдлари бугун мамлакатимиз медиа оламининг турли тузилмаларида ижод қилиб, миллий матбуотимиз ривожига ҳисса қўшиб келишмоқда.

Тўлаган ака бу дунёда ёруғ юз билан, тоза виждон билан яшадилар. У кишидан нурли хотиралар қолди. Ҳаётнинг қай бир чорраҳасида қилган яхшиликлари, қалбларга ёққан чироқлари, фарзандлари, шогирдлари қолди. Улар бугун устозни ёруғ хотиралару соғинч билан ёдга олишмоқда.

**Мавжуда ЙЎЛДОШЕВА,**
**“Ёшлар”**
**телерадиоканали**
**сиёсий шарҳловчиси**

## КЎНГИЛЛАРГА МЕҲР УЛАШИБ

*Ҳадисларда ота-онанинг қадр-қиммати юксак баҳоланиши бежиз эмас. Ота-оналар ўз жигарбандларини тирикликнинг неъмати деб эъзозлайдилар, гард юқтирмай ўстирадилар. Ҳамиша кўз ўнгида юришини, ҳар бир хатти-ҳаракати, ҳатто ўй-хаёлларидан ҳам воқиф бўлиб туришни истайдилар.*

*Уйдан узоққа кетаётганимизда, улар «сафаринг бехатар бўлсин, насибанг уйингдан узилмасин», деб бутун нон тишлатиб, эшик олдида дуо қилиб, кузатиб қолишади. Яхши ишларимизни кўрганлар эса «ота-онангга раҳмат!», дейишади.*

... Очиғи, мен даставвал мурувват уйидаги кексалар ҳақида мақола ёзишдан бироз чўчидим. Кўнгли ярим инсонларнинг қалб ярасига малҳам бўлолмасам, дардларини янгилаб нима қилдим, деб ўйладим. Қолаверса, бировларнинг ҳаётига баҳо бериш ниҳоятда мушкул вазифа. У ерга боришдан олдин мени кўпроқ қалбимда кечган туйғулар қийнади. Ҳаётнинг оқ-қорасини таниган, узоқ йиллар масъул вазифаларда фаолият кўрсатган Ўлмасой опа Зайниддиновадан бирга боришларини илтимос қилдим.

Пойтахтимизнинг Қорақамиш мавзесидаги Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигига қарашли Республика уруш ва меҳнат фахрийлари пансионатининг кўркамгина ҳовлиси. Қадам қўяётиб, бу ердаги бувижонлар-у, отахонларнинг нуроний қиёфаларига қараб ўйланиб қолдим: бу ажинлар қисмат чизиқларимикин? Уларнинг қалбидаги яширин сиру синоат, меҳнат ва машаққат, хуш-нохуш хотиралар билан сирлашгим келди.

— Ота-онамдан эрта айрилганим боис, бу ерда худди уларнинг хизматини қилаётганга ўхшайман, — дейди пансионат директори Мамаюсуф Бойқулов. — Пансионатда яшаётганлар билан бир оила аъзоларидай бўлиб кетганмиз. Улар бизга дардларини айтиб, кўнгилларини бўшатишади. Кўпчилигининг болалари келиб, хабар олиб туришади. Турли сабаблар билан бу ерга келганлар ўзларини ёлғиз ҳис этишмайди. Ҳар доим қариялардан олий ўқув юртлари талабаларидан тортиб коллеж ўқувчиларигача хабар олиб туришади. Юртбошимиз ғамхўрлигида пансионатимизда қарияларнинг яшашлари учун чексиз меҳр-мурувват кўрсатиб келинмоқда.

Айни пайтда бу ерда 137 нафар кекса киши истиқомат қилади. Пансионатимиз меҳр-мурувватга муҳтож қариялар учун беминнат хизмат қилади. Тиббиёт бўлимимиз замонавий аппаратлар билан жиҳозланган. Ҳар бир қариянинг соғлиги малакали шифокорлар назоратида туради. Масканимизга фарзандлари ардоғида яшаётган ота-оналар ҳам келиб, тиббий бўлимларимизда даволаниб кетишади.

Ҳа, яшаш учун барча қулайликларга эга бўлган бу хушманзара гўша ёлғиз қариялар ҳаётига нур, мазмун-моҳият олиб кирмоқда. Беихтиёр инсонда ёшлик, гўзаллик мангу эмаслигини, куч-қувват, соғлик ҳам ҳар доим бирдай бўлмаслигини, бир кун келиб ҳамма ҳам фарзандларининг меҳрига, ёрдамига муҳтож бўлиб қолишини англадим. Ёшлик билан кексаликнинг ораси бир қадамдек туюлди.

— Ёшим олтмишдан ошди. Интернат-мактабда 35 йил ўқитувчи бўлиб ишлаганман. Оилам бор эди, — дейди қариялардан бири. — Аммо ноқобил ўғлим сабабли ҳаммаси барбод бўлди. Буни муштипар аёлим кўтара олмай касалхонага тушди, ўзимнинг маҳалла-кўй олдида бошим хам бўлиб, бу ердан паноҳ топдим. Қариндошлар боримизда «ҳа-ҳа» дейишарди, йўғимизда қорасини ҳам кўрсатмади. Бир қорнимга, бир қадримга йиғлайман. Ўғлимнинг қўпол, гап кўтармас, бетгачопар бўлиб ўсишига биринчи навбатда ўзимиз сабабчимиз деб ўйлайман. Оилада ёлғиз бўлгани боис ёшлигидан эркалатиб, талтайтириб ўстирдик. Юриш-туришида ҳам, кийинишида ҳам ҳаммадан олдинда бўлиши учун топганимизни унга сарфладик. Мактаб, маҳалла-кўй унинг безорилигидан шикоят қилганда: «Ҳали бола-да, улғайгач, бебошликлари қолиб кетади», — дедик. Ўзи айтган қизни олиб бердик. Аммо у биз кутгандек фарзанд бўлмади. Оила, ота-она, бола-чақасини ўйлаш у ёқда турсин, топганини ўзига ўхшаган такасалтанглар билан еб-ичишдан қўли бўшамади. Онасининг қимматбаҳо тақинчоқлари ҳам балои нафсининг қурбони бўлди. Аммо, минг афсуски, унинг бебошлиги оилада куртак отганини кеч англадим. Нега унинг тарбиясига илгарироқ эътибор бермадим-а? У кўчада саёқ юрганида, «Нега кеч келдинг? Қаерга бординг, нима иш қилдинг?» — дея тергамаганимдан армон қиламан. Бу ер ўзимнинг уйимдай бўлиб қолди. Аёлим шифохонадан чиққач, уни ҳам олиб келмоқчиман. Боғдорчиликка қизиққаним боис менга ер ажратиб беришди. Мевали дарахтлар, турфа гуллар экиб, парваришлаб, кун қандай ўтаётганини сезмай қоламан. Фақат бир илинжим ўғлимдан, набирамга келажакда ота-онанинг қадрига етадиган қилиб тарбия беришларини истайман.

Ҳа, бола азиз. Аммо халқ ҳикматида зикр қилинганидек, одоби ундан-да азизроқ. Азалдан ўзбек оилаларида ота ўғилни тергаши, фарзанд эса падари олдида одоб сақлаб, гапини икки қилмаслиги шарқона фазилат намунаси бўлиб келган. Бироқ баъзи оилаларда арзимаган гина-кудуратдан ер силкинади. Мол-давлат, мерос талашиб, ота-онасини қаровсиз қолдираётган ноқобил фарзандлар бир куни эл нафратига дучор бўлишдан қўрқишмасмикан?!.

Миллатимиз азалдан меҳр-мурувватли, бағрикенг халқ. Буни ҳар байрам-у, сайлларда пансионатга ташриф буюриб, мурувват кўрсатаётган инсонларнинг савобли ишларида ҳам кўриш мумкин. Бундай ғамхўрликдан бу ерда яшаётган турли миллат вакиллари миннатдор. Бундан бизнинг ҳам кўнглимиз ёришиб қайтарканмиз, юртимизда ҳиммати баланд инсонлар кўп эканига яна бир бор амин бўлдик.

**Адиба УМИРОВА**

***Ҳаёт экан, кўп йиллар бирга ишлашиб ҳам бир-бирининг меҳрини қозона олмаганларни кўрдик. Аксинча, бир кўришдаёқ, ҳатто бир суҳбатдаёқ қадрдонлашиб кетадиганлар-да бор. Ана шундай қалби дарё инсонлардан бири устозимиз Абдукарим Набихўжаев эдилар.***

## Қалблари дарё инсон эди

Бу бағрикенг одам билан дастлабки мулоқотимиз сира ёдимдан чиқмайди. У даврда масъул котибнинг хонасига ҳамма ҳам ботиниб киравермас эди. Газетанинг галдаги сонига навбатчилигим баҳона устоз хонасига кирдим. Абдукарим ака нималарнидир ёзаётган экан. Салом бердим. Устоз менга юзланди.

— Саҳифа ўқиётгандим мана шу жумла ёқинқирамай турибди, — дея олдим зўрға. Овозим ҳаяжондан қалтирарди.

— Нима экан? Қани кўрай-чи?

Абдукарим ака саҳифадаги мен кўрсатган сатрларни ўқий бошлади: "Савдодаги ишини битказиб бергани учун унисидан ҳам, бунисидан ҳам ҳисса олди".

— Жумла тўғри-ку?

— Мен бошқа гапни айтмоқчи эдим: савдода ҳисса эмас, ширинкома олинади. Менимча, шундай ёзиш керак.

— Э, отангизга раҳмат. Ҳақиқатан ҳам олди-соттида ширинкома олинади. Шундай саволлар туғилиб қолса, тортинманг, — деди Абдукарим ака.

Хонадан қушдек енгил тортиб чиқиб кетдим.

Шу бўлди-ю, Абдукарим ака менга топшириқлар бера бошлади. Мен ҳам ёзган нарсаларимни у кишига бемалол кўрсатадиган бўлдим. Ҳозир устозни эслаб шу мисраларни ёзаяпман-у, хаёлим кўзгусида Абдукарим аканинг меҳрибон, ним табассумли чеҳраси намоён. Устоз ҳеч қачон ёшларнинг иккиланиб қолганда берадиган саволларига жавоб қайтаришдан эринмас, уларга кўнгилларига оғир ботадиган гапни гапирмас эди. Маслаҳат берганда ҳам ўзини ақлли ҳисоблаб, бошқаларга беписанд қарамас эди. Шу боис Абдукарим аканинг сўзлари ҳеч кимга оғир ботмасди. У киши кўпчиликнинг меҳрини қозонган устоз ҳам эди. Абдукарим Набихўжаев меҳридан баҳраманд бўлган шогирдлар рўйхати жуда узун. Устоз ўгитларини қалбга жо қилишгани туфайли ҳозир улар турли нашрларда самарали ижод қилишаяпти. Қолаверса, соҳада орттирган тажриба ва билимларини бугунги ёшларга ўргатишаяпти. Гоҳо ўзаро суҳбатларда ўзлари ҳам ҳозирги ёшлардай ғўр бўлишгани, Абдукарим ака Набихўжаев ёрдам берганлари ҳақида гапиришаётганини эшитиб қоламан.

**Юнус ЗИЁДОВ,**
**меҳнат фахрийси**

# БАЁН ЭМАС, ТАҲЛИЛ ЗАРУР

*(Бошланиши 1-бетда.)*

Айтайлик, газетанинг апрель сонларидан бирида "Парвариш қизғин" сарлавҳасида босилган хабардаги жараён май, июнь, июль, август ойларида ҳам давом этиши мумкин эди. Бир вақтлар газеталар саҳифасини тўлдирган бундай хабарлар эндиликда "Хўш, нима бўлибди?" — деган савол билан аҳамиятини йўқотмоқда. Деҳқон даладаги ишини газета хабарисиз ҳам бажараверади. Журналист эса ўша деҳқон қандай янгиликларни жорий этаётганини, бугунги давр талабларига қандай муносабат билдираётганини қаламга олиши мақсадга мувофиқдир. Давлатимиз раҳбари журналистлар билан учрашувлардан бирида қаламга олинган мавзунинг моҳиятини лўнда, ифодали, таъсирчан шаклларда очиб бериш лозимлигини жуда ўринли таъкидлаган эдилар. Дарҳақиқат, журналист мақола ёзишдан олдин ўзига ўзи савол бериши керак: "Оқ қоғозни қоралаб, газетхоннинг вақтини олар эканман, унга қандай янги гап айтмоқчиман?" Ҳамма билган сўзларни шунчаки қайд этиш ижодий маҳорат белгиси эмас. Сиз ёзган сатрларни кўз нури сарфлаб ўқиган газетхон ўзига бирор нарса олсин, бошқача айтганда, ундан баҳраманд бўлсин.

Тажрибали ҳамкасбимиз, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист Меҳли Сафаров қизиқ бир воқеани гапириб берди. Бир қишлоқда тумонат одам тўпланиб, қандайдир қизғин масалани муҳокама қилишаётган экан. Баҳс, мунозара, донишманд кишиларнинг ўгитлари янграётган бир пайтда одамлар орасидан кимдир: "Менга ҳам сўз беринглар, мен ҳам гапирай", — деб бор овозда бақирибди. Анжуманни бошқараётган оқсоқол "Муҳим гапи бўлса керак" деган хаёлда унга сўз берибди. Ҳалиги одам ён-атрофга қараб: "Мен ҳам шу ерда борман демоқчи эдим", — дебди-ю, сўзини тугатибди. Одамларнинг бу гапдан ҳафсаласи пир бўлибди. Агар журналист ҳам шунчаки борлигини кўрсатиш учун чиқиш қилса, газетхонни ўзига жалб этолмайди.

Мустақиллик шарофати билан катта ютуқларга эришдик, деган сатрларни кўп ўқиймиз. Шу ифода тўғрими? Тўғри, лекин тўлиқ эмас. Бундай хулосага келиш учун ҳаётий мисоллар, ёрқин таққослар келтирилса, янада ишончли чиқади. ҳаётда ҳеч нарса хамирдан қил суғургандай осон ҳал бўлмайди. Бу ҳақиқатни ҳис қилиш учун аввалги шарт-шароит қандай эди, ҳозирги аҳвол қай даражага кўтарилган — шуларни холисона солиштириш керак. Минтақамиздаги қўшни давлатлар билан таққосласак, Ўзбекистоннинг мавқеи яққол намоён бўлади. Бундай тафовутларни таъкидлаш орқали ўзимизни ўзимиз мақташ эмас, балки ҳар бир фуқаро қалбида эртанги кунга ишончни мустаҳкамлашдек муқаддас мақсадга эришишни кўзлаймиз. Ҳар қандай юксак марралар фақат комил ишонч орқали забт этилади.

"Халқ сўзи" саҳифаларида мунтазам бериб борилаётган "Бир рақам шарҳи" рукни остидаги ихчам таърифларда иқтисодиётимизда қўлга киритилган муайян кўрсаткични ифодаловчи бир рақам тилга олиниб, унга нималар ҳисобига эришилгани лўнда жумлаларда шарҳланади. Демоқчимизки, шу қисқа таърифларда ҳам мамлакатимизда ҳаётга татбиқ этилаётган ислоҳотларнинг мағзи, моҳияти ифода этилган.

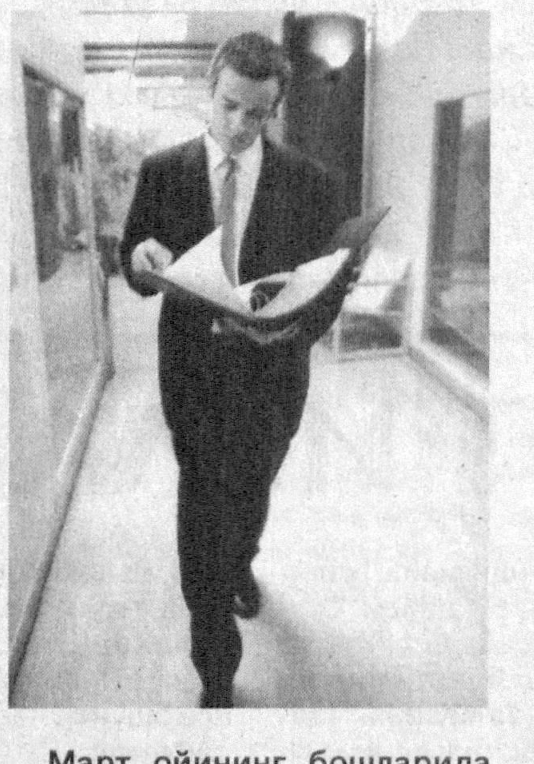

Март ойининг бошларида "Ўзэкспомарказ" павильонларида инновацион ғоялар, технологиялар ва лойиҳалар республика ярмаркаси бўлиб ўтди. Бутун жамоатчиликнинг эътиборида турган ушбу тадбирни мамлакатимиздаги барча марказий нашрлар у ёки бу даражада ёритди. "Ўзбекистон овози" газетасининг 4 март сонида чоп этилган "Инновацион ғоялар — тараққиёт асоси" сарлавҳали мақола ушбу мавзу моҳиятини ёрқин очиб берган лавҳалардан бири бўлди. Ярмаркадан мақсад, ҳаётимиздаги янги ғоялар рўёбини кўрсатиб бериш эканлиги барчага маълум. Мақола муаллифи Ш. Йўлдошеванинг мароқ билан ҳикоя қилишича, ярмаркадаги экспонатлар ичида бир қарашда оддий кўринган ҳасса ҳам бор экан. Етмиш етти сантиметрлик ҳасса бор-йўғи уч юз грамм оғирликка эга. У кекса ва бемор инсонларнинг бемалол ҳаракатланишига ёрдам беради. Ҳасса тутқичида аптечка, радиоприёмник ва эшитиш мосламаси жойлашган. Шунингдек, ҳассага сирена ўрнатилиб, у "SOS" тугмачасига уланган. Эҳтиёж туғилганда, масалан, йиқилиб тушганда ёки касаллик хуруж қилганида, ҳассанинг эгаси милицияга ё "Тез ёрдам"га осонгина сигнал юбориши мумкин — ҳассанинг ушбу хизматлар пультига улаб қўйилгани ана шундай имкониятни беради.

Мазкур мақолада пилладан ипак тола олишнинг мукаммал ускунаси, пишиқ ғишт ишлаб чиқариш технологиясини такомиллаштириш, муқобил энергия усулларини ҳаётга татбиқ этиш бўйича қандай натижалар қўлга киритилаётгани қаламга олинади. Фақат бугина эмас. Газета инновацион ғояларни жадал татбиқ этиш учун нима қилиш керак, деган саволни кўндаланг қўйди ва ярмарка иштирокчиларининг сўзи орқали ушбу таклифни илгари суради: "Интеллектуал мулкдан фойдаланиш бўйича ҳуқуқий майдон такомиллаштирилиши керак. Фаолиятимиз жараёнида бу соҳада ҳуқуқий асосларнинг мустаҳкам эмаслиги сезиляпти".

Хоразм ўз бағрида кўп асрлик тарихни асраб келган заминдир. Агар унинг буюк ўтмишига ҳамду сано айтсак-ку, бугуни ва эртасига назар ташламасак, мантиқдан бўлмайди. "XXI аср" ҳафтаномасининг 28 февраль сонидаги "Хоразм: кеча, бугун, эртага" мақоласида воҳа халқ хўжалигида эришилаётган натижалар муқояса усулида таҳлил қилинади. Ўтган йили вилоятда 59192 та янги иш ўрни яратилибди. Бир йил олдинги кўрсаткич 37111 та бўлган. Ўсиш яққол кўриниб турибди. Тадбиркорларнинг ялпи ҳудудий маҳсулот ишлаб чиқариш соҳасидаги улуши 67,4 фоизни ташкил қилган. Ичимлик сув тармоқларини ривожлантириш режаси 207 фоиз бажарилган. Бу рақамлар Хоразмда иқтисодий ислоҳотларнинг нақадар изчил амалга оширилаётганидан дарак беради. Ютуқлар омили ҳақида мазкур мақолада келтирилган қиёсий таҳлиллар муфассал ҳикоя қилади.

"Адолат" газетаси саҳифаларида журналист Намоз Саъдуллаевнинг "Фазилатли юрт, фазилатли халқ фарзандларимиз" номли туркум мақолалари берилди. Мазкур туркумдаги материаллардан бири "Ёш оилаларга янги уй-жойлар" (26 март) деб аталади. Унда давлатимиз раҳбарининг ёшларга ғамхўрлиги бўйича изчил сиёсат динамикаси ипга тизилган маржондек яққол ифода қилинади. "Баркамол авлод йили" давлат дастуридаги тегишли банд ижроси мамлакатимизнинг турли минтақаларида қандай амалга оширилаётгани ҳаётий мисоллар орқали кўрсатиб берилган.

Афсуски, юртимизда шундай даврий нашрлар ҳам борки, бир ойлик тахламини варақласангиз, иқтисодий мавзуда ўқишли бирон мақола топилмайди. Онда-сонда учраб қоладиган чиқишлар идора маълумотномасидан фарқ қилмайди.

Янги асрга қадам қўйганимизга ўн йил бўляпти. Демак, жорий йил якунида эришадиган натижаларимиз XXI асрнинг биринчи ўн йиллигини якунлайди. Иқтисодий мавзуга ихтисослашган ижодкорларимиз йил якунланиши билан тарих саҳифаларини нурли сатрлар ила безайдилар, деб умид қиламиз.

**Шухрат ЖАББОРОВ,**
**Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси қошидаги иқтисодий мавзуда ёзувчи журналистлар кенгаши раиси.**

1. Матбуотимизни янада ривожлантириш уфқини қайси ўлчамларда кўрасиз?
2. Ўзбек матбуотида танқид қандай ўрин тутиши керак деб ўйлайсиз?
3. Иш фаолиятингиздан қониқасизми?

Гапни "Қашқадарё" газетаси таҳририятидаги истиқлол йилларида амалга оширилаётган муҳим ўзгаришлардан бошласам.

Журналистларимиз эски усулдан воз кечишиб, ҳаётни бўямасдан бор борича тасвирлашга, ҳаққоний, холис ёритишга, таққослашга, холис муносабат билдиришга, таҳлил қилишга, танқидий фикрни ҳам ётиғи билан, оғир ботмайдиган қилиб айтишга, далиллар орқали асослашга, конструктив ечимни таклиф қилишга ўрганишди.

Газета тилининг жонли, табиий, самимий, жозибали, равон ва ўткир бўлиши учун астойдил интила бошладик.

Президент фармонлари, қонунлар, ҳукумат ва вилоят ҳокими қарорлари ижроси, уларнинг самараси, одамларнинг қувонч ва ташвишлари, орзу-интилишлари, кундалик юмушлари асосий мавзуимизга айланди.

Истеъдодли, билимли, малакали, маҳоратли, интилувчан, қатъиятли журналистлар мунтазам равишда рағбатлантирилиб борилди.

Жамоатчи мухбирлар билан мустаҳкам алоқа ўрнатилди. Уларга мунтазам равишда буюртмалар бериладиган, мақолалари доимий равишда газетада чоп этиладиган бўлди.

Газетада юз берган ижобий ўзгаришлар муштарийларни бефарқ қолдирмади. Обуначиларимиз сони ой сайин кўпайиб, газета адади изчил ошди. Қоғоз ҳам олинди, бошқа зарур материаллар ҳам. Ойлик маош ҳам, қалам ҳақи ҳам, мукофотлар ҳам мунтазам бериб борилди. Бу ишлар, албатта, жамоанинг руҳини кўтариб юборди. Энг асосийси энди ҳар ким истеъдодига, билимига, тажрибасига, маҳоратига, интилишига, қатъияти, ташаббускорлигига мос равишда рағбат кўра бошлади. Адолат ва холислик бош тамойилимизга айланди.

Мамлакатимизда биринчи бўлиб, 2007 йилда "Қашқадарё" газетаси таҳририяти жамоаси журналистика соҳасидаги "Олтин қалам" Миллий мукофоти учун халқаро танловнинг Бош совринига сазовор бўлди. Бу ҳам меҳнатимиз, изланишимиз ўз натижаси, деб ўйлайман.

Энди ўзингиз ўйланг. Ҳар бир журналист, ҳар бир ижодий жамоа изланса, муваффақиятта эришиши тайин. Чунки мамлакатимизда ОАВ ходимларининг эркин фаолият кўрсатишлари учун ҳамма шарт-шароит яратилган. Президентимиз ҳамиша ОАВ ходимларига юксак ғамхўрлик кўрсатиб, қўллаб-қувватлаб турибди.

Мухтасар қилиб айтганда, "Ўзбекистон матбуотини янада ривожлантириш уфқи ўлчамлари ўзимизда, ўз жамоамизда, ўзимизнинг ҳаракатимизда, интилишимизда, билим ва истеъдодимизда эканига яққол ишондик.

**2.** Эндиликда танқиднинг шакли-шамойили, ёзилиш услуби бошқача бўлиши лозим. Аслида танқиддан мақсад нима? Яхшиликми? Шундай экан танқид ўз мавридида, ётиғи билан бўлса, ҳеч кимда эътирозга ўрин қолмайди. Ғаразгўйлик қилинибди, асоссиз ёзилибди, деган шубҳа-гумон бўлмайди. Танқид таҳлилий, асосли, мантиқли, конструктив ечимли, таклиф амалий, мухбир муносабати холис бўлса, дўстингиз қойил қолиб, душманингиз ҳам тан олади. Ўз тажрибамизда бунга ишонч ҳосил қилганмиз.

**3.** Одам ўз ишидан завқланиши керак. Тўғри, кўнгилдан ҳамиша ундай эмас, бундай қилсак, янада яхшироқ бўларкан, деган фикр доимо ўтиб туради. Бу табиий.

Мамлакатимиздаги ўсиш, ўзгариш, тараққиётга айни чоғда жаҳоннинг ҳаваси келмоқда. Президентимиз томонидан ишлаб чиқилган ислоҳотларнинг ўзбек моделини амалга оширишнинг кенг кўламли самараларини бутун дунё эътироф этмоқда. Ишонаманки, ҳадемай Ўзбекистон матбуоти шу даражада ривожланадики, бу парвоз кўламини тасаввур қилишнинг ўзи осон эмас.

**Нарзулла РАВШАНОВ,**
**"Қашқадарё" газетаси бош муҳаррири**

---

ТАНЛОВ

## ҲАЯЖОНЛИ ЛАҲЗАЛАР ОЛДИНДА

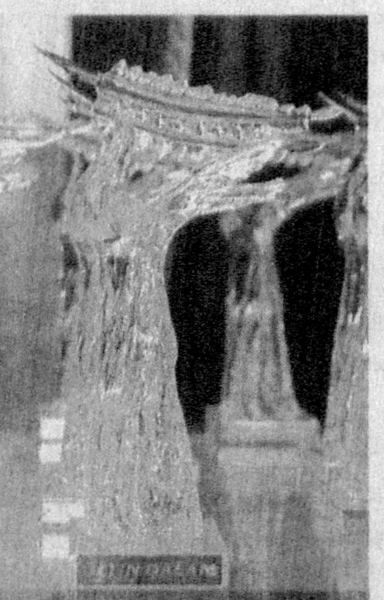

Бугун мамлакатимизда оммавий ахборот воситалари ривожига катта эътибор қаратилмоқда. Хусусан, Президентимизнинг ташаббуси билан 2006 йилдан буён Журналистика соҳасида «Олтин қалам» Миллий мукофоти учун халқаро танлов ўтказилиб келинаётгани нафақат журналистлар ҳаётида, балки юртимиздаги оммавий ахборот воситалари фаолиятида ҳам катта аҳамият касб этмоқда. Журналистларга билдирилаётган бундай юксак ишонч Ватанимиздаги ҳар бир қалам аҳлини руҳан юксалтириб, улкан ижодий парвозларга чорламоқда. Танлов оммавий ахборот воситаларининг барча турлари – телевидение, радио, матбуот ва интернет нашри бўйича ўтказилади. Унинг битта номинацияси чет эл журналистлари учун мўлжалланган.

Ўзбекистон Миллий матбуот марказида «Олтин қалам» Миллий мукофоти ташкилий қўмитасининг навбатдаги йиғилиши бўлди.

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси раиси Шерзод Ғуломов бошқарган йиғилишда таъкидланганидек, «Олтин қалам» Миллий мукофоти халқаро танлови журналистларни фаоллаштириш, малака ва маҳоратларини ошириш, рағбатлантириш, шу йўл билан миллий журналистикамизни ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Йиғилишда «Олтин қалам» V Миллий мукофоти учун халқаро танлов ғолиблари ва совриндорларини тантанали тақдирлаш маросимини ўтказиш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилди. Бу йилги танловда 450 нафардан ортиқ журналист олти минг етти юзга яқин ижодий иш билан иштирок этмоқда.

Танлов ғолибларини тантанали тақдирлаш маросими жорий йилнинг 14 май куни «Туркистон» саройида бўлиб ўтади. Изланувчан ижодкорларнинг юксак фахрига айланаётган «Олтин қалам»нинг бу йилги парвози янада баланд бўлишига ишонамиз.

**ДУНЁЗОДА**

---

НУҚТАИ НАЗАР

## "КЎНГИЛОЧАР" ГАЗЕТАЛАР КЎНГИЛОЧАРМИ?

Жаҳон оммавий ахборот воситалари тизимида "сариқ матбуот" ёки "кўнгилочар газеталар"нинг чоп қилинишини яхши биламиз. Бироқ чоп этилаётган бу каби нашрлар, ўз савиясига кўра, юртдошларимиз талабларига жавоб берадими?! "Кўнгилочар" газеталар, уларда босилаётган беҳаё суратлар бизнинг, сизнинг кўнгилимизни олаяптими? Йўқ, албатта.

Ҳозирги пайтда қайси матбуот дўконига борманг, бундай газеталар тахланиб ётибди.

Мен атайин "кўнгилочар" газеталарнинг тахланиб ётгани ҳақида сўрадим.

У бироз жиғибийрон бўлиб:

— Бу газеталар кимга ҳам керак?! Тағин саҳифалари 50-60 бетга боради. Баъзан теледастур борлиги ва кроссворд ечиш учун айрим муштарийлар олишади. Матбуот — бу миллат қалбининг кўзгуси, тарбия воситаси.

— Ўқишли дейишади-ку... Шу ростми?

Бу нашрларда кўпинча енгилтак аёл, номард йигит, уқувсиз орган ходими, тарбия бера олмаган ота-она, уддабурон "қўшмачи", фирибгар ака ёки опалар ҳақида гап кетади. Уларнинг бир-бирларини алдаши, номуссизликлари...

Жамиятни янада эркинлаштириш, Ўзбекистонни жаҳоннинг энг илғор давлатлар қаторига олиб чиқишга қаратилган бугунги теран ислоҳотларимиз жараёнида ОАВ ролига алоҳида эътибор берилаётгани бежиз эмас.

Биз буюк миллат, назарли халқмиз. Иймон-эътиқодимиз бутун, истиқболни, келажаги буюк давлатни яратаётган ўзбекмиз. Шундай экан, "кўнгилочар" газеталардаги олди-қочди гаплар кимга керак? Ахир газета бўлгач, у турли ёшдаги юзлаб, минглаб ўқувчиларнинг қўлига етади. Келажаги порлоқ, баркамол бўлишига интилаётганимиз — ўғил-қизларимиз ўқиб, ундан нимани ўрганади-ю, нимага интилади?

Шу ўринда Президентимизнинг "Юксак маънавият — енгилмас куч" асаридаги "Биз халқимизнинг дунёда ҳеч кимдан кам бўлмаслиги, фарзандларимизнинг биздан кўра кучли, билимли доно ва албатта бахтли бўлиб яшаши учун бор куч ва имкониятларимизни сафарбар этаётган эканмиз, бу борада маънавий тарбия масаласи, ҳеч шубҳасиз, беқиёс аҳамият касб этади. Агар биз бу масалада ҳушёрлик ва сезгирлигимизни, қатъият ва маъсулиятимизни йўқотсак, бу ўта муҳим ишни ўз ҳолига, ўзибўларчиликка ташлаб қўядиган бўлсак, муқаддас қадриятларимизга йўғрилган ва улардан озиқланган маънавиятимиздан, тарихий хотирамиздан айрилиб, охир-оқибатда ўзимиз интилган умумбашарий тараққиёт йўлидан четга чиқиб қолишимиз мумкин", — деган пурмаъно фикрлари журналистлар учун ҳам муҳим дастуриламал эканини яна бир бор таъкидлашни лозим, деб топдик.

**Карим НОРМАТОВ**

---

## ФАХРИЙ ЖУРНАЛИСТЛАР ЭЪЗОЗДА

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси Мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди билан ҳамкорликда бир неча йиллардан бери 9 май — Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан оммавий ахборот воситаларида фаолият юритган иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва мамлакатимиз матбуоти ривожига ҳисса қўшган меҳнат фахрийларини шарафлаш, уларнинг фаолиятларини ёшларга намуна қилиб кўрсатиш мақсадида "Инсон — азиз, хотира — муқаддас" мавзуида учрашувлар ўтказиб келмоқда. Жорий йилда ҳам ушбу хайрли ишлар давом эттирилади.

Бу йилги учрашувга Ўзбекистон Миллий университетининг журналистика ҳамда Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетининг халқаро журналистика факультетлари талабалари таклиф этилиб, фахрий журналистларнинг тажрибаларини ўрганишлари ҳамда устоз-шогирдлик анъанасига хос тарзда соҳадаги ютуқ ва муаммолар борасида фикр алмашишлари кўзда тутилган.

Қолаверса, оммавий ахборот воситаларида узоқ йиллар давомида самарали меҳнат қилган устоз-журналистларга байрам дастурхони ёзилиб, пул мукофотлари ва эсдалик совғалари берилиши режалаштирилган.

**Азим РЎЗИЕВ**

---

НАШР

***Самарқандлик кекса журналист Тоғаймурод Шомуродов қарийб қирқ йилдирки, дастлаб "Пастдарғом ҳақиқати"да, айни кунда эса вилоят ҳокимлигининг "Зарафшон" газетасида қалам тебратиб келмоқда. У киши ҳар икки газетада ҳам иқтисод бўлимини узоқ йиллар бошқарган. Кўҳна Зарафшон воҳасининг ҳар бир гўшаси, далаларини қадамба-қадам кезиб чиққан.***

## КИРОЙИ КИТОБЛАР ШУНДАЙ БЎЛСА

Эл-юрт хизматига камарбаста, дўлвор ва жўмард кишилар билан суҳбат, гурунгларни тонггача давом эттирган. Қишлоқ хўжалигининг пахтачилик, ғаллачилик, чорвачилик ва мева-сабзавотчилик соҳаларини миридан-сиригача биладн. Уни ҳамкасблари ҳазиллашиб, "Журналист-агроном" дейишади.

Тоғаймурод ака жуда хушчақчақ, одамохун киши. Уларнинг одамлар билан тезда тил топишишига сабаб латифаларга ўчлиги, уларни даврадагиларга қойиллатиб айтиб беришида десак, адашмаймиз.

Яқинда у кишининг ҳикоя, ҳажвия, ҳангома ва таржималардан иборат "Хотинидан қўрқмайдиган одам" китоби чоп этилди. Китобнинг ҳажвия ва ҳангомалар бўлимига кирган "Қайнона", "Қўшнилар", "Ҳашар", "Ҳошимбойнинг уйи" каби ихчам битиклари ўта содда, самимий тилда, воқеабанд шаклда ёзилган китобда бундай юморга бой ҳажвия ва ҳангомалар талайгина.

"Ҳаёт ҳикматлари" бўлимидаги ҳикоялар ҳам бевосита муаллифнинг кўрган-кечирган ҳаётий воқеа-ҳодисалари асосида ёзилган. "Таржималар" бўлимида дунёни ларзага келтирган, катта шов-шувга сабаб бўлган воқеа-ҳодисалар содда, зуваласи ҳазилга қорилган ҳолда ҳикоя қилинган.

Бир сўз билан айтганда самарқандлик журналистнинг китоби ўта саводли, ўқишли ёзилгани билан ажралиб туради. Кироийи китоблар шундай бўлса, дея баралла айтгинг келади.

**Лутфулла МАМАСОЛИЕВ**

# ДУНЁДА НИМА ГАП?

## ДАРАКЛАР

### ЭКОЛОГИК ҲАЛОКАТ ХАВФИ

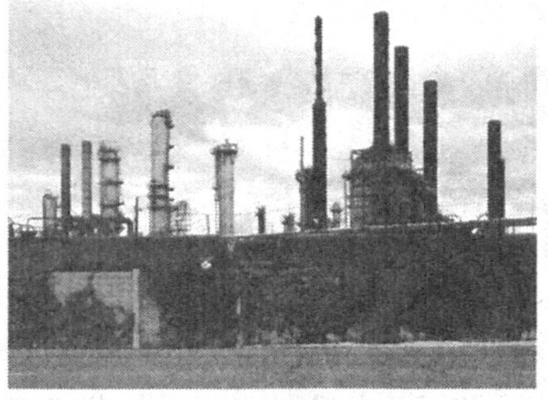

Жорий йилнинг 22 апрель куни Мексика кўрфазида Европадаги энг йирик нефть компанияси "British Petroleum"га қарашли платформада ёнғин бошланган ва орадан 36 соат ўтгач, у чўкиб кетган эди. Натижада 11 нафар денгизчи ҳаётдан кўз юмди, яна бир неча киши турли даражада жароҳат олди. Бугун кўрфаз экологик ҳалокат ёқасида. Платформадан ҳар куни бир миллион литрга яқин нефть сизиб чиқиб, денгизга қуйилмоқда. Қора олтин бир неча юз километр узоқликда бўлган АҚШнинг тўртта штати — Луизиана, Алабама, Миссисипи ва Флорида қирғоқларига тобора яқинлашиб келяпти. Экологларнинг таъкидлашича, ҳалокатдан айниқса, Луизиана штати катта зарар кўриши мумкин. Ўтган куни мамлакат президенти Барак Обама штатга келиб, вазият билан танишди.

"British Petroleum" бош директори Тони Хейворд кўрфазни нефть қолдиқларидан тозалаш учун камида икки-уч ой кетиши мумкинлигини таъкидлади. Шунингдек, у компания барча зарарни тўлашга тайёр эканини ҳам билдирди. Иқтисодчилар кўрфазни тозалашга 4,6 миллиард доллар керак бўлишини айтмоқда.

### ЭНГ ГЎЗАЛ ШАҲАР

"Forbes" журнали ўтказган сўровга кўра, Франция пойтахти Париж дунёдаги энг гўзал шаҳар деб топилди. Сўровда қатнашганлар Эйфель минораси, Елисей майдони, Лувр музейини шаҳарнинг машҳур бинолари, деб аташган. Версаль саройининг меъмори томонидан лойиҳалаштирилган "Ritz" меҳмонхонаси ҳам Парижда жойлашган. Сўровда қатнашганларнинг айтишича, дунёдаги энг гўзал меҳмонхоналардан бири ҳисобланади.

Сўров натижаларига кўра, Канаданинг Ванкувер шаҳри иккинчи, Австралиянинг Сидней шаҳри учинчи ўринни эгаллаган. Улардан кейинги жойларни Италиянинг Флоренция ва Венеция шаҳарлари, Жанубий Африканинг Кейптаун шаҳри ҳамда Япония пойтахти Токио банд этган.

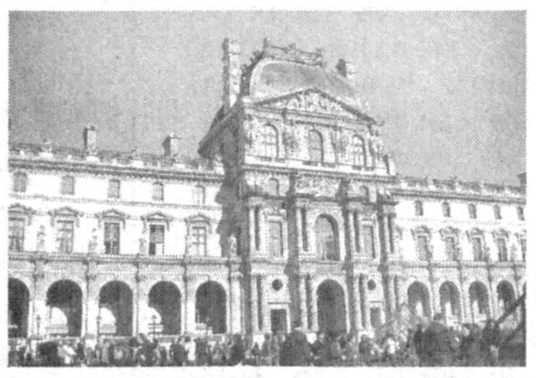

### ЎЗ ХОҲИШИ БИЛАН...

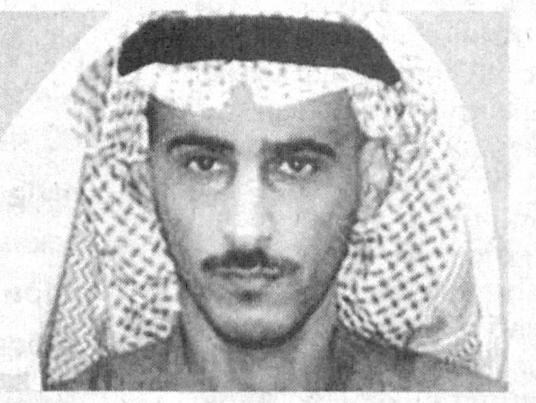

Интерпол томонидан қидирилаётган 85 нафар саудиялик террорчи рўйхатидан жой олган Оқил ал-Мутейра Саудия Арабистони полициясига ўз хоҳиши билан таслим бўлди. У "Ал-Қоида" халқаро террорчилик гуруҳи фаолиятида иштирок этганликда айбланмоқда.

РИА "Новости" хабарига қараганда, 36 ёшли террорчининг иши қонун доирасида кўриб чиқилади. Унинг ўз хоҳиши билан таслим бўлгани гуноҳини енгиллатувчи омил сифатида қабул қилинади.

Саудия Арабистони ички ишлар вазирлигидан олинган маълумотларда қайд этилишича, ал-Мутейра "Ал-Қоида"нинг Ироқдаги террорчилик ҳаракатларида иштирок этган. Манбада айтилишича, у ўз хоҳиши билан таслим бўлган тўртинчи террорчидир.

### СУД АЙБДОР ДЕБ ТОПДИ

Ҳиндистонда 22 ёшли Ажмал Амир Касаба устидан суд жараёни тугади. У 2008 йилнинг ноябрь ойида Мумбайдаги ишбилармонлар марказига ҳужум уюштиришда иштирок этган.

Суд уни Ҳиндистонга қарши ҳарбий юриш қилишда, кўплаб тинч аҳолининг ўлимига сабабчи бўлишда, портловчи моддаларни сақлашда айбдор деб топди.

Эслатиб ўтамиз: ўша террорчилик акти пайтида 58 киши ҳалок бўлган, 100 нафардан кўпроқ киши тан жароҳати олган эди. Жангарилардан эса фақат Ажмал Амир омон қолган ва қўлга тушганди. Мутахассисларнинг таъкидлашича, Покистон фуқароси бўлган Амирни ўлим жазоси кутмоқда.

### КЎЧАДА ЁТГАН ПУЛ

Колумбиянинг шимолидаги қишлоқлардан бирида яшовчи одамлар йўлдан қути топиб олишди. Улар бунда портловчи модда бўлса керак, деган тахмин билан полицияга хабар беришди. Воқеа жойига етиб келган полициячилар қутини очиб кўриб, ҳайратда қолишди. қутида 41,8 миллион доллар (82 миллион пессо) пул бор эди.

Хабарларга қараганда, ҳозирча қути эгаси топилгани йўқ. Колумбиянинг Сукра департаменти полицияси бошлиғи полковник Хорхе Агуделонинг айтишича, пул шу ҳудудда фаолият кўрсатаётган жиноий гуруҳларга тегишли бўлиши мумкин.

### ЗАҲАРЛИ ҚУРБАҚАНИНГ ФОЙДАСИ

Австралия яқин вақтда Хитойга заҳарли қамиш қурбақаси экспортини бошлайди. Бу қурбақалар яшил қитъага ўтган асрнинг ўттизинчи йилларида Австралия шимолидаги шакарқамишларга зиён етказаётган зараркунанда қўнғизларга қарши курашиш учун олиб келинган эди. Аммо улар қитъа экотизимига жиддий зарар етказа бошлади. Қурбақа заҳаридан ҳозирча инсонлар ҳаётдан кўз юммаган бўлса-да, кўплаб тимсоҳлар, илонлар, қушлар, Динго кучуклари қирилиб кетди. Қурбақанинг захри шунчалик ўткирки, 15 дақиқада ҳар қандай жониворнинг юрагини тўхтатиб қўяди.

Биологларнинг таъкидлашларича, Хитойда бу қурбақалар анъанавий тиббиётда ишлатилади. Унинг токсинлари юрак қувватини оширади, пешоб ҳайдовчи, тиш оғриғини қолдирувчи восита ҳисобланади.

Хитойда махсус қурбақа овловчи гуруҳлар бор. Улар қурбақаларни карбонат ангидрид гази билан ўлдиради ва қуритиб доривор ўсимликларга аралаштиради.

### АҚШДА СУВ ТОШҚИНЛАРИ

АҚШнинг Теннесси ва Миссисипи штатларида бир неча кундан буён кучли ёмғир ёғмоқда. Натижада сув тошқинлари юзага келиб, 15 киши ҳаётдан кўз юмди. ИТАР-ТАСС хабарига қараганда, табиий офат туфайли кўплаб уйлар қулаб тушган, йўллар бузилиб кетган. Теннессида икки кунда рекорд даражадаги ёмғир

ёққан. Зарар кўрганларга ёрдам бериш учун миллий гвардия аскарлари жалб этилди.

Минглаб одамлар уйларини ташлаб, махсус қутқарув жойларига йўл олмоқда. Биргина Теннесси штатида 20 та махсус қутқарув жойлари барпо этилди. Аҳолига сув тошқинидан ташқари қуюн ҳам хавф солмоқда. Ўтган ҳафтада Арканзасда кўтарилган қуюн туфайли бир киши ҳаётдан кўз юмди, 20 киши тан жароҳати олди.

### МАҲБУСНИНГ ТАЛАБИ ҚОНДИРИЛДИ

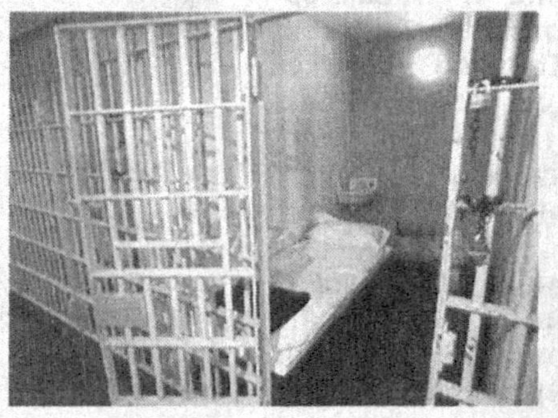

Буюк Британия Олий суди 41 ёшли собиқ маҳбус Райан Жоржнинг талабини қондириш тўғрисида қарор чиқарди. Райан қамоқхонада кароватидан қулаб тушгани ва оғир тан жароҳати олгани учун мамлакат Ички ишлар вазирлигидан товон пули талаб қилганди. Суд қарорига биноан Ички ишлар вазирлиги собиқ маҳбусга 4,7 миллион фунт стерлинг (7,3 миллион доллар) компенсация тўлайди. Бундан ташқари умрининг охиригача даволанишига кетадиган харажатлар ҳам вазирлик ҳисобидан қопланади.

The Telegraph газетасининг ёзишича, Райан Жорж 1997 йили ўғирликда айбланиб, тўрт ой муддатга қамалган. У қамоқда ётган пайтда кароватнинг сифатсизлиги туфайли ундан йиқилган ва оғир тан жароҳати олган. Энг асосийси, қамоқхонада унга сифатли тиббий ёрдам кўрсатилмаган. Ишни ўрганиб чиққан судья маҳбуснинг оғир бетоб бўлиб қолишида қамоқхона маъмурияти 85 фоиз айбдор эканини исботлади.

### КЕМАЛАР ҲАЛОКАТИ

Кучли бўрон кўтарилгани боис Сариқ денгизда саккизта кема чўкиб кетди. ИТАР-ТАСС хабарига қараганда, 29 нафар денгизчи қутқариб олинган. Қолганларнинг тақдири номаълум.

Кемалар ҳалокати Хитойнинг Шандун музофоти қирғоқларига яқин жойда содир бўлди. Музофотнинг денгизда қутқарув ишларини олиб борадиган хизмати бошлиғи ўринбосари Сюй Цзэнфунинг айтишича, денгизда шамолнинг тезлиги соатига 100 километрни ташкил этган. "Биз иккита юк кемаси ва олтита балиқчилар кемаси ҳалокатга учрагани ҳақида маълумотга эгамиз", — деди у.

Ҳалокатга учраганларга ёрдам бериш учун Хитой қирғоқ қўшинларининг вертолёт ва кемалари жалб этилди. Бундан ташқари, ҳалокат содир бўлган туманда шамол пасаймагунча йўловчи кемалар ҳаракати тўхтатиб қўйилди.

**Интернет хабарлари асосида Нодирбек ШОМУРОДОВ тайёрлади**

Элликқалъа тумани халқ таълими бўлими жамоаси

*9 май — Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан барча ватандошларимизни табриклайди!*

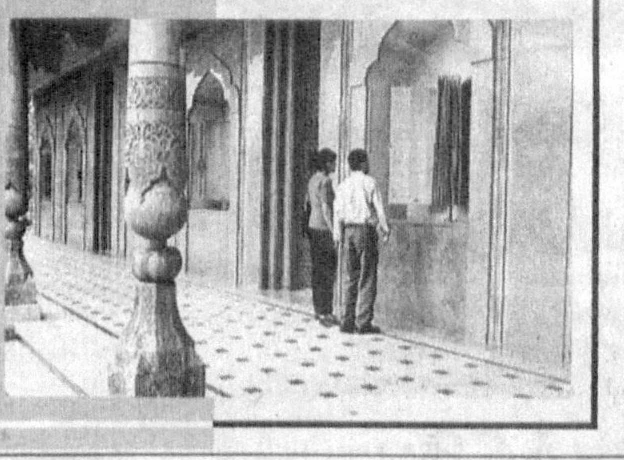

Осмонимиз доим мусаффо, халқимиз соғ-омон бўлсин! Юртимиз янада гуллаб-яшнайверсин!

Тахтакўпир тумани халқ таълими бўлими жамоаси

*Барчамизнинг хонадонларимиздан файзу барака аримасин! Дастурхонларимиз тўкин, ҳаётимиз фаровон бўлсин, азиз юртдошлар!*

*яқинлашиб келаётган* **9 май — Хотира ва қадрлаш куни** *байрами билан юртимиз аҳлини ва меҳмонларини қутлайди!*

TURON BANK

ОЧИҚ АКЦИЯДОРЛИК ТИЖОРАТ

ТУРОНБАНК

2010 ЙИЛНИНГ «БАРКАМОЛ АВЛОД ЙИЛИ» ДЕБ ЭЪЛОН ҚИЛИНИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ҚУЙИДАГИ ОМОНАТ ТУРЛАРИНИ ТАҚДИМ ЭТАДИ.

| ОМОНАТ ТУРИ | МУДДАТИ | ФОИЗИ | АСОСИЙ ШАРТИ | ИЗОҲ |
|---|---|---|---|---|
| МИЛЛИЙ ВАЛЮТАДА: | | | | |
| «18 ёшгача» | камида 5 йил муддатга | йиллик 14 % | Омонат қўшимча омонат киритиш ҳуқуқи билан. болалар учун мўлжалланган. Омонатчи 18 ёшга тўлганида тўланади. | |
| «16 ёшгача бўлган болалар учун» | | йиллик 14 % | Омонат ота-оналар томонидан 16 ёшгача бўлган фарзандлари номига очилади. Омонат боланинг 16 ёшга тўлгунига қадар сақланади. | Ота-оналар томонидан қўшимча маблағлар киритилиши мумкин. Маблағлар қисман тўлаб берилмайди. |
| ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАДА: | | | | |
| «MEROS» | 12 ойдан кам бўлмаган муддатда | йиллик 7% | Омонат 16 ёшга тўлмаган болалар номига очилади. Омонат омонатчига 16 ёшга тўлганида тўланади. Йиллик капитализация ишлатилади | Омонат АҚШ долларида очилади. |

ОАТ Туронбанкда қўйилган омонатларнинг қайтарилиб берилиши давлат томонидан 100% кафолатланган.

Ўзбекистон Республикасининг банк фаолиятига оид қонунчилигида омонатчиларни суғурталаш ва фуқароларнинг омонатларини кафолатлаш фондини ташкил этиш кўрсатиб ўтилган. Ушбу фонд банк тизимининг барқарорлигини таъминлаб, фуқароларнинг омонатлари қайтариб берилишини таъминлайди.

ОАТ Туронбанк ўз омонатчиларига банк сирига амал қилинишини кафолатлайди. Шунингдек, омонатга қўйилган маблағларнинг омонат муддати тугаши билан қайтарилишини таъминлайди.

*Қўшимча маълумотлар учун:* ***+99897 700-55-55*** *ёки* ***www.turonbank.uz*** *сайтига мурожаат қилишингиз мумкин.*

ЭКОЛОГИЯ

# ДАРАХТЛАР ВА ОДАМЛАР:

## фойда, зарар

*Қадим-қадимдан шаҳар ва қишлоқларнинг марказлари хушманзара дарахтлар билан безатилади. Улар мева бермаса ҳам қуёш нурини тўсиб, бу масканларни салқин қилиши, шамолдан ҳимоялаши, ўзига хос гўзаллик касб этиши ва энг муҳими кислород ишлаб чиқариши билан фойдали. Лекин дарахтлар бажарадиган вазифа шулар билангина чегараланиб қолмайди. Масалан, XVIII асрда Австралияда инглизлар деҳқончилик қилиш учун ботқоқликларни қуритиш мақсадида акация дарахтидан фойдаланганлар. Вояга етган бир туп акация бир кунда қирқ литр сувни буғлайди. Кейинчалик уни деҳқончилик қилинадиган ерларнинг атрофига экиш расм бўлган. Акация чорвачилик фермаларидан тараладиган бадбўй ҳидларни ҳам йўқотар экан.*

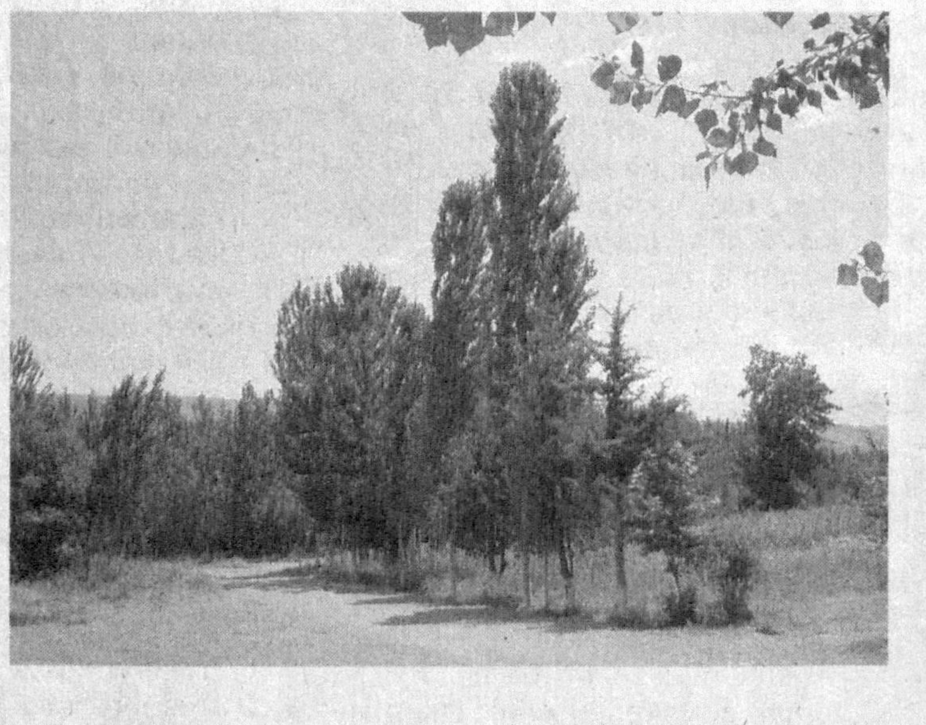

Юртимизда Мирзачўл, Фарғона, Қарши чўллари ўзлаштирилганда, у ерларга тол, қайрағоч, терак, чинор экиб шамол эрозиясига қарши ихоталаштирилганди. Лекин баъзан илм-фанга мурожаат қилмасдан, дарахтларнинг кўр-кўрона экиб юборилгани оқибатида уларнинг инсон соғлигига раҳна солган ҳолатларга ҳам кўҳна тарих гувоҳ.

1928 йили Франция ҳукумати чинор экишни тақиқлаб, шаҳар ва қишлоқлардаги чинорларни қирқтирган. Чинорга қушлар ин қурмаслиги табиатшуносларнинг диққатини тортади ва улар тадқиқот ўтказиб, чинор тирик организм учун ниҳоятда зарарли эканини аниқлаганлар.

Ер юзида кўп тарқалган ўсимликлардан бири теракдир. Бу дарахт манзарали бўлиши билан бирга ажойиб қурилишбоп материал саналади. Унинг жуда кўп тури мавжуд бўлиб, Фарғона водийсида мирзатерак, бақатерак, кўктерак каби бир неча тури қадимдан экиб келинган. Лекин кейинги йилларда Американинг Калифорния штатида яратилган гибрид — "Калифорния тераги", айниқса, унинг "Тошкент" нави кўп экилмоқда. Аммо теракнинг бу нави инсон саломатлигига жиддий путур етказиши билан ажралиб туради.

Шу ўринда айрим ўсимликларнинг навларини кўпайтириш қандай нохуш оқибатларга олиб келгани тўғрисидаги тарихий ҳақиқатга тўхталсак. Ўтган асрнинг бошида Австралияга кактуслар оиласига мансуб опунция бетони деб аталадиган бутали ўсимлик намунаси олиб келиб экиб кўрилган. Бу ўсимлик дастлаб Янги Жанубий Уэльс провинциясида кўпайтирилган. Бу беор ўсимлик бўлиб, тез ўсади ва ҳар қандай табиий иқлимга мослаша олади. Фермерлар ерларининг атрофига уни қаламча қилиб экишни бошлаб юборадилар. Опунция баланд бўйли, тиконли, зич тўсиқ ҳосил қилиб, ҳеч нарса ўтолмайдиган девор вазифасини бажарган. Шундан кейин бу ўсимлик савдоси қизиб, фермерларга катта фойда келтира бошлаган. Улар бундан хурсанд бўлиб, ўсимликни кўпайтиришни янада жадаллаштирганлар. Афсуски, ўтган асрнинг 90-йилларига келиб у ўта зарарли бегона ўсимлик экани аён бўлади. Бутун мамлакатда шиддат билан кўпайиб кетгани учун барча уни йўқотишга киришади. Лекин одамлар қанча уриниб, кўп маблағ сарфласа ҳам уни йўқота олишмайди. У борган сари фермерларнинг яйловларини эгаллаб кетаверади. Австралияликлар бунга қарши чора тополмай, гангиб қоладилар. Шунда энтимологлар Африкадан "коктоболис которум" ҳашаротини олиб келиб, қўйиб юборишади. Бу беминнат капалаклар одамлар заҳарли моддалар сепиб ёки ўт қўйиб ёққанларида ҳам тугата олмаган опунция ўсимлигини қириб ташлашади.

Энди "Калифорния тераги" ҳақида гапирадиган бўлсак, ўтган асрнинг 60-йилларида яратилган бу навли терак бошқа дарахтларга нисбатан жуда тез ўсиши, сувни буғлантириш миқдорининг катталиги билан ажралиб туради. Шунинг учун ундан одатда ботқоқларни тез тугатиш мақсадида фойдаланилган. Аммо экологлар бу теракнинг одамлар саломатлигига катта зарар келтиришини аниқлаганларидан кейин аҳоли яшайдиган жойларга уни экмаслик, экилганини кесиб ташлаш кераклигини тавсия қилдилар ва ҳатто шунга оид қонун ишлаб чиқишга эришилди.

Хўш, "Калифорния тераги" ва тоғ тераги қандай касалликлар келтириб чиқаради ва зарари нимада? Бу тераклар табиатнинг насл қолдириш қонунига асосан атрофга уруғ тарқатади, лекин бу уруғ унмайди. Уруғ тарқатиш беш ёшга етган уруғчи тераклларда мавжуд бўлади. Бу уруғ майда момиққа ўралган бўлиб, момиқ заррачалари одамзот саломатлигига зарарлидир. Бунинг оқибатида юқори нафас йўлларининг аллергик хасталиклари — ринит, конъюктивит, бронхит, бронхиал астма келиб чиқиши кузатилган. "Калифорния тераги" гуллаган вақтда ҳафақон хасталигига чалинган беморлар ҳаво етишмаслиги оқибатида оғир аҳволга тушадилар. Бу болалар саломатлигига ҳам катта зарар кўрсатади.

Кейинги йилларда Ўзбекистонда ҳам "Калифорния тераги"ни етиштиришга қизиқиш ниҳоятда ортди. Наманган вилоятининг Норин тумани дарё бўйидаги пасттекисликларда жойлашган. Ер ости сизот сувлари ер юзасига жуда яқин. Ўтган асрларда бу ерлар ботқоқликлардан иборат бўлган. Пиллачилик ривожлана бошлагандан кейин кенг тутзорлар барпо қилишга киришилди. Тут одамларга катта фойда келтириб, ипак қурти боқишда, ерларнинг захини қочиришда муҳим омил сифатида хизмат қилди. Бугунга келиб эса катта-катта тутзорлар йўқолиб бормоқда. Одамлар фойда кўриш мақсадида "Калифорния тераги"ни кўплаб эка бошлашди.

Норин туманидаги Ҳаққулобод шаҳри бозор ва майдонлари март-май ойларида "Калифорния тераги" кўчати билан тўлиб-тошади. Андижон вилоятининг Избоскан ва Балиқчи туманлари аҳолиси ҳам унинг ниҳолларини айнан шу ердан харид қилишади. Йилига бу бозорда 2-3 миллион туп терак сотилса, мевали дарахт кўчатлари бунинг юздан бирига ҳам тўғри келмайди. Ана энди бу кўчатлар катта дарахтга айлангач, неча минглаб болалар ва одамларнинг хасталанишини ҳисоблаб кўраверинг. Ҳатто боғдорчилик хўжаликлари ҳам мева ўрнига терак кўчати етиштириб сотиб даромад топиш пайида. Шоли экиладиган ерларни ҳам терак плантациялари эгалламоқда. Хомчўт қилиб кўрадиган бўлсак, биргина туманда 1500 гектар атрофидаги майдонга терак кўчати экилгани аён бўлади. Айниқса, мактабларнинг ҳудудларида бундай тераклар кўп экилган.

Яқинда Ҳаққулобод шаҳрига бордик. Туман поликлиникаси, стоматология поликлиникаси, марказий шифохона ва бошқа кўплаб биноларнинг ҳовлисида "Калифорния тераги" экилганини кўрдик. Албатта, ёғоч керак. Шундай экан қарағай, арча, япон сафораси, каштан дарахтлари экилса яхши эмасми, деган ўй ўтди хаёлимиздан. Бу дарахтлар кўп кислород ишлаб чиқариши билан ҳам фойдалидир.

Хулоса шуки, атроф-муҳитнинг соғломлигини асраш инсонлар саломатлиги, қолаверса, келажак авлоднинг баркамоллигини таъминлашнинг асосий омилидир. Бунга эса ҳамма бирдек масъул эканини ҳис қилиши керак.

**Расулжон АБДУМАЖИДОВ,**
**иқтисодчи олим,**
**Йўлдош ИСОҚЖОНОВ,**
**журналист**

ЭЪТИРОФ

# "МУҲАББАТ ЎТИДАН ЮРАК ТИТРОҒИ"

Дунёга донғи кетган Бухоройи шарифда эл ардоғига сазовор бўлган шоир ва ёзувчилар бисёр. «Меҳнат шуҳрати» ордени соҳиби, шоир ва драматург Бахшулла Ражаб ҳам халқ суйган адиблардан бири. Шу вақтга қадар бу ижодкорнинг ўндан ортиқ китоблари нашр этилди, драмалари театрларда саҳналаштирилди. Кейинги уч йилда унинг "Туғёндаги туйғулар", "Орзуларнинг ойдин осмони" ва "Қувончимнинг қайрилмас қанотлари" деб номланган асарлари нашрдан чиқди.

Яқинда бутун умрини вақтли матбуотга ва бадиий ижодга бағишлаган шоир ва драматург Бахшулла Ражаб таваллудининг 60 йиллиги нишонланди. Шоирлар, олимлар, ёзувчилар, журналистлар, маҳаллий ҳокимият вакиллари ва турли касб-кор эгалари тўпланган адабий-бадиий кечани Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси Бухоро вилояти бўлими масъул котиби, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Тошпўлат Аҳмад бошқарди.

Тантанали кечада Бухоро давлат университети профессори, филология фанлари доктори Охунжон Сафаров, шоир ва ёзувчилар Ғулом Шомуродов, Самандар Воҳидов, Жаҳонгир Исмоилов Бахшулла Ражаб ҳаёти ва ижодий фаолиятининг ўзига хос қирралари ҳақида сўзлади.

**Гулчеҳра АШУРОВА**

Бахшулла РАЖАБ

ТЎРТЛИКЛАР

**Сўз қудрати**

Сўз шакардир, сўз — гавҳар,
Сўз заҳардир, сўз — ханжар.
Гоҳ ножўя бир сўздан
Дилинг вайрон, алҳазар!

**Имтиҳон**

Ҳар битта битикда яшар кўз нурим,
Тафаккур шуъласи, қалбим, сурурим.
Эй, азиз шеърхоним, бўлма беписанд,
Сенинг баҳойингга боғлиқ ҳузурим.

**Иқрор**

Эй, дўстим, пок кўнглим эмас дастурхон,
Сирларин ҳаммага этмасман баён.
Каъбам деб билганим кўнгил мулкига
Фақат сен ҳукмрон, фақат сен посбон!

**Сабр таги — олтин**

Шодлик ҳам ўткинчи, қайғу-алам ҳам,
Турланиб туради азалдан олам.
Жаҳолат музларин эритар меҳр,
Буюкдир иккисин ҳазм этган одам.

**Халоскор иймон**

Эътиқод азалдан ақл виждони,
Савоб иш ҳаётнинг метин қўрғони.
Ҳақиқат ортидан юргайдир хато,
Кимки пок, хатодан асрар иймони.

**Моҳият**

Ишқ — кўнгил саҳросин ёриттан офтоб,
Ҳижрон оловида жисму жон кабоб.
Висол шарбатига етолмаса ким,
Саҳройи Кабирдек бахт боғи хароб.

**Ватан тупроғи**

Коинот бонгидир баҳор чақмоғи,
Муҳаббат ўтидан юрак титроғи.
Ёт юртда хору зор кимса кўзига
Сурмаи сулаймон Ватан тупроғи.

ФАОЛИЯТ

# Ўзбекистонда иқтисодиётни модернизациялаш

**Бугунги кунда дунёнинг кўзга кўринган иқтисодчилари Ўзбекистонни жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозидан энг муваффақиятли чиққан давлатлардан бири сифатида эътироф этмоқда. Мамлакатимизда олиб борилаётган ислоҳотлар самарасини иқтисодиётимизнинг ҳар бир жабҳасида кузатиш мумкин. Шу ўринда жорий йилнинг биринчи чорагида ялпи ички маҳсулотнинг ўсиши 7,6 фоизга ўсганини, хорижий инвестициялар ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 2,6 баравар кўп ўзлаштирилганини, техник жиҳатдан модернизациялаш бўйича 29 та лойиҳа амалга оширилганини, кўплаб янги ишлаб чиқариш объектларининг фойдаланишга топширилишини, саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришнинг 7 фоизга, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш ҳажми 6,1 фоизга кўпайганини мисол қилиб кўрсатиш мумкин.**

Жорий йилнинг 16 апрелида Вазирлар Маҳкамасининг бўлиб ўтган мажлисида 2010 йилда ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик жиҳатдан қайта жиҳозлашга доир 418 та лойиҳа бўйича объектларнинг фойдаланишга топширилиши таъкидлаб ўтилди. Шунингдек, 2010 йилда иш ўринларини ташкил этиш ва аҳолининг иш билан бандлигини таъминлаш дастурининг амалга оширилиши таҳлил қилинди.

Мамлакатимиз раҳбарияти юқори малакали кадрлар тайёрлашга йўналтирилган таълим тизимига, фармацевтика, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, банк-молия каби соҳалар ривожига алоҳида эътибор қаратмоқда. Ҳозирги кунда дунё бўйлаб кузатилаётган глобал молиявий инқироз кўпгина мамлакатлар иқтисодиётини танг аҳволга солиб қўймоқда. Биргина мисол. Айни пайтда Американинг энг йирик нефть компанияларидан бири "Cheron"да 60 мингдан ортиқ киши меҳнат қилади. Жорий йилда компания 2 мингта яқин ходимини ишдан бўшатишни режага киритган. Чунки компания ўтган йилни 10,48 миллиард АҚШ доллари миқдорида зарар билан якунлади. Бошқа бир қатор давлатларда ҳам шунга ўхшаш ҳолатларни кўришимиз мумкин.

Энди Халқаро меҳнат ташкилоти маълумотига назар ташласак. Ўтган йили айнан инқироз туфайли дунё бўйича 212 миллион киши иш жойидан ажралган. Шулардан 10,2 миллион нафарини ёш ходимлар ташкил қилади. Ишсизлик даражаси 6,6 фоизга кўтарилган.

Юқоридаги ҳолатни кўриб, биз ёшлар мамлакатимизда олиб борилаётган оқилона сиёсатни жипс бўлиб қўллаб-қувватлаб, юртимиз ривожига ўз ҳиссамизни қўшишга интилишимиз зарур. Биз ёшларга, ёш тадбиркорларга ажратилаётган кредитларнинг таҳлилига назар ташласак, катта ютуқларни кўришимиз мумкин. Масалан, биргина "Агробанк" Жиззах вилояти бошқармасининг саъй-ҳаракатлари билан вилоятнинг чекка қишлоқ ҳудудларида хотин-қизлар раҳбарлигида кўплаб тадбиркорлик субъектлари пайдо бўляпти. Ўтган йили тадбиркор аёлларга 1 миллиард 88 миллион сўм миқдорида микромолиявий хизматлар кўрсатилгани, жорий йилда эса 276 нафар тадбиркор аёлга 1 миллиард 308,5 миллион сўм миқдорида кредит ажратилгани ҳам бу борадаги ишлар нечоғли катта эканини кўрсатади. Бу рақамлар — биргина Жиззах вилояти мисолида. Агар бутун Ўзбекистон миқёсида оладиган бўлсак, инқироз даврида ютуқларимиз бошқа давлатларга нисбатан анча яхши эканига гувоҳ бўлиш мумкин.

**Улуғбек ИМОМОВ,**
**Тошкент давлат аграр университети аспиранти**

**"Манзур транс сервис"**
МЧЖ Тошкент шаҳрининг Собир Раҳимов, Юнусобод, Чилонзор туманларида яшовчи "D" категорияли ҳайдовчиларни ишга таклиф этади.

*Мурожаат учун телефон: 188-40-50*

ТАКЛИФ

Она диёримиз кундан-кун ободонлашиб, кўркига-кўрк қўшилаётганидан кўнгил яйрайди. Айниқса, табиат гуллаётган ушбу мавсумда юртнинг қайси гўшасини кезманг, шу заминга дахлдорлик сururидан юракда шукроналик ҳиссини туясиз.

# Маржонбулоқ: ўз номига муносиб бўлса...

Хабарингиз бор, 1967 йилда Жиззах вилоятининг Ғаллаорол туманидаги Маржонбулоқ қишлоғида кон топилган. Орадан кўп ўтмай, ҳозирги маъданларни қайта ишлайдиган корхона — Маржонбулоқ кон бошқармаси ишга тушди. Жорий йилда Навоий тоғ-кон комбинатининг жанубий конлар бошқармасига қарашли ушбу корхона иш бошлаганига 30 йил тўлади.

Менинг истиқлол йилларида сурур билан яшаб, меҳнат қилаётган шу юртнинг жонкуяр фарзанди, тоғ-кон соҳасининг инженери сифатида бир орзу-истагим бор. Маржонбулоқ шаҳарчаси марказини ободонлаштириш, унинг қиёфасини қайта таъмирлаш лойиҳаси эрта-ю, кеч кўз ўнгимдан кетмайди. Шаҳарчанинг бир томонида уруш ва меҳнат фахрийларининг "Маржон суви" сиҳатгоҳи жойлашган. Иккинчи томони шаҳарча маркази бўлиб, у ерда Маржонбулоқ кон бошқармаси ишга тушганда ўрнатилган гранит тош, турар жойлар ва турли ташкилотларнинг бинолари. Икки томон ўртасида темир йўл бор.

Мен фахрийлар сиҳатгоҳи билан шаҳарча марказини туташтирувчи усти ёпиқ, баланд кўприк қурилишини истардим. Чунки шифобахш суви туфайли сиҳатгоҳда дам олаётганлар сони тобора ортиб бормоқда. Улар шаҳарча марказига чиқишлари учун анча вақт сарфлаб, темир йўлни айланиб ўтадилар.

Яна шуниси муҳимки, гранит тош ўрнатилган очиқ майдонда миллий боғ барпо этилса, мақсадга мувофиқ иш бўларди. Бу жойда спорт ўйинлари ва турли тадбирлар ўтказиладиган усти очиқ иншоотлар бунёд этилса, уруш ва меҳнат фахрийлари, шаҳарча аҳли учун чойхона, сайр хиёбонлари қурилса маржонбулоқликларнинг айни кўнглидаги орзуси рўёбга чиқарди. Мен ҳар гал бу юртнинг фаоллари билан суҳбатлашганимда, ўз гўшасини обод ва кўркам кўриш нияти уларнинг узоқ йиллик орзу-истаги эканини ҳис этаман.

Ушбу масканда жойлашган илғор корхона ва ташкилотлар фидойиларининг Маржонбулоқни ўз номига мос кўркам масканга айлантиришларига ишонаман. Зеро, бу ҳудудда Жиззах вилоятининг, қолаверса, диёримиз Ўзбекистоннинг энг юртпарвар ва халқпарвар ўғлонлари, ўз саъй-ҳаракатлари билан республикамиз равнақига муносиб улуш қўшаётган инсонлар меҳнат қиладилар.

**Мирза АБДУСАЛОМОВ,**
**"Ўзранглиметаллойиҳа" институтининг тоғ-кон бўлими етакчи инженери**

БАДИА

# ТИНЧЛИККА ТАЪЗИМ ҚИЛ

Инсон ҳамиша тинчликка ташна бўлиб, тинчликни қўмсаб яшайди. Ҳар тонг тинч уйғонишни истайди. У тинчликка қуёшга талпингандай талпинади. Шу боис ҳамиша тинчликка таъзим қилишни муқаддас бурч, деб билади. Тинчликни бошига тож қилади.

Шоир ёзганидек:

*Ер оҳиста кезар экан самода,*
*Тинчлик деган зўр неъматга бош эгдим...*

— Бешикда ётган гўдакларнинг осмондай тиниқ кўзларида, беғубор ва пок кулгиларида нима акс этган?

— Тинчлик!

— Оналарнинг аллаларида, ҳар кунги илтижоларида, оталарнинг энг ёрқин орзу-тилакларида нима мужассам?

— Тинчлик!

— Боболарнинг дуолари-ю момоларнинг ўланларида айтиладиган биринчи сўз нима?

— Тинчлик!

Тоғнинг улкан чўққисида турган бургутга ҳам, полапонларига тумшуғида сув келтираётган қалдирғочга ҳам тинчлик керак. Сувдаги балиқ ҳам тинчлик истайди. Табиат тинчлик билан барҳаёт, у туфайли гуллаб-яшнайди.

Ҳар бир даврнинг, замоннинг ўз балоси бўлганидек, бугунги тинч ва осойишта дунёда ҳам хунук дахмаза бўй кўрсатди. У терроризм бўлиб, офат ва кулфатлар ўчоғига айланди. XX аср тарихда атом асри, дея қайд этилган бўлса, XXI аср бошланишиданоқ терроризм диний экстремистик гуруҳларнинг ёвуз қуроли сифатида тинч диёрларни бузишга, осойишта юракларга ғулғула солишга ҳаракат қилмоқда.

Жаҳолат илдиз отган жойда тинчлик кабутари ин қуролмайди. Лекин жаҳолат қанчалар даҳшат солмасин, барибир тинчликнинг шиддатини тўхтатолмайди, унинг йўлига ғов бўлолмайди.

Мустақиллигимизнинг энг улуғ неъматларидан бири — бу, шубҳасиз, тинчлик ва яна тинчликдир. Тинчлик барқарорлашиб, мустаҳкамланиб боргани сари ҳар қандай ҳаётий масалалар ўз-ўзидан ечилиб, жамиятда учрайдиган баъзи камчиликлар барҳам топиб, муаммолар ҳал бўлиб бораверади.

Президентимиз маъруза ва нутқларида халқимиз ва юртимиз тинч, осмонимиз мусаффо бўлсин, деб қайта-қайта таъкидлайдилар.

Мамлакатимизда бўлаётган улкан ўзгаришлар, юксак тараққиёт замирида тинчлик мужассам. Қадимий обидалар тинчлик туфайли қайта тикланмоқда. Шаҳарлар, қишлоқлар ободлиги, маҳаллалар чиройи — тинчлик, обод, кўркам гўшаларда яшаш, ўқиш, ишлаш тинчликдандир. Қурилаётган равон йўллар, улкан иншоотлар, гўзал боғлар, ҳашаматли кўприклар тинчликка хизмат қилаяпти. Кўчаларда одамлар бир-бирларининг эмас, гўё тинчликнинг қўлларидан ушлаб юргандай эркин кезадилар, тинчлик билан қадам ташлайдилар, тинчлик осмонидан нафас оладилар.

*Сўзлардаги ҳароратда тинчлик бор.*
*Кўзлардаги жасоратда тинчлик бор.*
*Тинчлик учун фидойилик бурчимиз,*
*Юзлардаги нафосатда тинчлик бор.*

Далаларда тинчлик шамоли эсади. Бу шамол бизга мўл ҳосил хирмонларини ҳадя этади. Деҳқоннинг, боғбоннинг ва чўпоннинг ҳам асосий нияти — тинчлик. Юртимизда ҳамиша тинчлик бўлишидан нафақат ўзбекистонликлар, балки узоқ-яқин давлатлар ҳам манфаатдордир. Тинчлик қўшниларнинг бир-бирига меҳрини оширади, дўстлигини мустаҳкамлайди, улар ўртасида фаровонликни, бағрикенгликни таъминлайди.

Навоий вилоятида бўлган фаоллар учрашувида кўпни кўрган бир отахон шундай деди: "Бозордаги, дўконлардаги маҳсулотларнинг, буюмларнинг нархини биламиз. Айтинглар-чи, тинчликнинг баҳоси қанча? Бир кунлик, бир ойлик ёки бир йиллик тинчликнинг нархи қанча туради? Тинчликнинг баҳоси борми?!."

Юртбошимиз ўзининг "Юксак маънавият — енгилмас куч" китобида ёзганидек: "Бежиз эмаски, юртимиздаги қайси хонадонга кирсанг, қандай йиғин ёки маърака бўлмасин, фотиҳага қўл очилганда ёшу қари, эркагу аёл — барчамиз Яратгандан тинчлик ва осойишталикни сўраб дуо қиламиз".

Азиз дўстлар, тинчлик дарахтини, аввало, ўз қалбимизга экайлик. Сўнг ҳовлимизга, маҳалла ва қишлоғимизга экайлик. Бу муқаддас дарахтнинг ҳаётбахш кўчатларини Ватан бағрига қадайлик. Унинг мустаҳкам илдизлари, улкан шохлари, ям-яшил барглари дунёни тутсин, тинчликсеварлар қалбини забт этсин.

Тинчлик дарахти!

Ҳуда-беҳудага бу дарахтга тегмайлик, бўлар-бўлмасга унинг шохларини синдирмайлик, баргларини беҳуда тўкмайлик. Уни ҳамиша онамизни, фарзандларимизни Ватанимизни асрагандай асрайлик.

**Ашурали ЖЎРАЕВ**

ДАЛДА

# Телетомоша

Ишдан чарчаб уйга келдим. Уй кийимларимни алмаштиргач, телевизорни ёқдим. Унда 1937 йилги қатағонга бағишланган фильм кўрсатилаётган экан.

Чекка тоғ қишлоғи. Лой кўчанинг бошида қора рангли машина кўринди. У ёғоч дарвозали уй олдида тўхтаб, ичидан икки киши тушди ва дарвозани тақиллатди. Ҳовлидан чиққан оила бошлиғи келганлар билан ниманидир муҳокама этиб, ярим соатча тортишди. Ёш боласини қўлига кўтарганча кўчага чиқиб, гап нимадалигини суриштирган аёлга давлат ходими вазиятни қисқа баён қилди. Аёл кўзида ёш билан эрига тикилди. Эр эса вазмин қадам ташлаганча, 6-7 ёшли қизчасини, кейин аёлини қучди, сўнг машинага ўтирди. Ҳайдовчи машинани ўт олдирди. Қизча машина ортидан йиғлаганча кўча бошига қадар югурди ва қоқилиб, лойга йиқилди.

Кўча эшикларидан мўралаётган, дераза пардаларини ёпаётган қўшнилар тасвирдан аста-секин ғойиб бўлдилар...

Дастурни алмаштиргим келди. Кейинги каналда ҳайвонот дунёси ҳақида илмий-оммабоп фильм берилаётган эди. Кичикроқ горилла бир тешикка чўп тиқиб, ундан чиққан чумолиларни териб емоқда. Шу пайт шох-шаббалар орасидан отилиб чиққан қоплон маймун боласига ташланди.Жон талвасасида чинқираётган маймунга қараб турган бошқа маймунлар дастлаб қоплонга қаршилик қилишга ботинолмай бир неча сония дарахт шохларида кузатиб туришди. Кейин бирданига ўнлаб маймунлар қоплонга ташланиб қолди. Бири уни тишлар, бошқалари териси, жунлари ва думидан тортиб, тинчлик бермасди.

Қоплон кучли панжалари билан қанча ҳужум қилмасин, кетма-кет ёпирилаётган чайир жониворларга тенг келолмай, ўзини тўқайзорга урди.

Сўнгра ерда ётган чалажон маймуннинг яқинларидан бир нечтаси унинг тепасига келиб, яраларини навбат билан ялай бошлади. Дарахт шохидагилари эса ўз чинқириқлари билан уларга далда бераётгандек эди...

**Жалолиддин РАВШАН ўғли**

# Глобаллашув жараёнида интеллект ва маънавият

(Бошланиши 1-бетда.)

Улар юқори синф ўқув режасига киритилган информатика дарсига етиб келмасидан интернет халқаро тизимида ўз электрон манзилини очиб, дунёнинг нариги чеккасидаги тенгдоши билан маълумот алмашмоқда.

Катта ёшдагилар ҳали уяли алоқа воситасига тўлиқ ўрганиб улгурмасларидан, маълумотни ҳаво орқали узатувчи "blutooth" дастурини ҳазм қилмасларидан, бугунги ёшлар "super blutooth"лар орқали бировларнинг уяли телефонини бошқаришни, ҳатто бутунлай нотаниш кишининг телефони хотирасига кириб, расм ва шунга ўхшаш турли маълумотларни олишни, ҳатто кимларгадир телефон қилишни ҳам ўзлаштириб улгуришган.

Бугун уяли алоқа воситалари ўз вазифасидан ҳам кўра маълумот сақловчи аппарат ролини қойилмақом қилиб амалга ошираяпти. Сабаби унга ўрнатилган тирноқ учи катталигидаги "флешка"ларга ҳатто юзлаб турли видео кадрларни ёзиш мумкин. Афсуски, бу кадрларни киприк қоқмасдан, ҳеч бир сесканишсиз, беҳис, беибо томоша қилаётган ёшларни кўриб, уларнинг маънавияти инқирозга юз тутмасмикан, деган хавотирга тушасан, киши.

Яна бир гап. Боланинг қобилияти қанчалик тараққий этган бўлмасин, жамиятга фойдаси тегмас экан, бундай қобилиятни жамият тан олмайди. Қобилият маънавият билан бирга келганда, у истеъдод сифатида тан олинади. Маънавият қобилиятни етаклайди.

Шахснинг олий хислатлари унинг қобилиятини юзага чиқаради. Қобилияти паст бўлса ҳам маънавияти баланд инсонлар жамиятга фойда келтирадилар. Лекин афсуски, компьютер тармоқларида "хаккер" бўлиб улгурган аксарият ёшларнинг маънавияти муаммоли. Биргина мисол, компьютер дастурларини издан чиқарадиган вируслар ҳам шунчаки пайдо бўлиб қоладиган нарса эмас, улар ҳам қайсидир "хаккер" томонидан яратилган бузғунчи дастурдир.

Агар масалага юқоридаги қоидадан келиб чиқиб ёндашадиган бўлсак, бу каби "олимлар"нинг қобилияти жамиятга фойда эмас, фақат зарар келтиради. Бир неча йил олдин Германияда пул ишлаб чиқарадиган мукаммал аппарат ихтиро қилган иккита талаба йигит ҳукумат томонидан "ихтирочи" эмас, балки жиноятчи деб топилганди. Шундай экан, қайси соҳада бўлмасин ўзининг интеллектуал салоҳиятини намойиш қилаётган ёшларимиздан юксак маънавият ҳам талаб этилади. Юксак маънавиятгина қобилиятни, истеъдодни фақат эзгу ишлар, хайрли мақсадлар сари сафарбар қилади. Президентимиз ўзининг "Юксак маънавият — енгилмас куч" номли асарида бу хусусда алоҳида тўхталиб ўтганлар.

Ёшларнинг "оммавий маданият"нинг бу каби кўринишларига тақлид қилишини глобаллашувнинг маънавиятимизга қилаётган пинҳона тажовузи сифатида баҳолаш тўғри бўларди. Психологияда бундай тақлидга интилаётган ёшлар онгини "онгсизлик ҳолати" деб изоҳлашади. Бунда "оммавий маданият" асосчилари — хориж бизнесменларининг ҳам ҳиссалари катта. Улар ишлаб чиқараётган "маданият товарлари" ўзида СПИД, гиёҳванд моддалар, табиатдаги катаклизмлар, йирик техноген ҳалокатлар, терроризм, агрессия, даҳшат, эротика каби мавзуларни мужассамлаштирган. Ушбу воқеликдаги сюжетлар инсоннинг, асосан ёшларнинг онгига таъсир этади. Психоаналитика назарияси бўйича ушбу онг остидаги маълумот жамиятдаги қонун-қоидалар, одоб-ахлоқ меъёрлари сабабли онгсизлик соҳасига сиқиб чиқарилади, аммо йўқолиб кетмайди. Бу таъсир инсон фаолиятига сездирмай раҳна солиб туради. Яъни шахс фаолиятида баъзан онг эмас, онгсизлик фаолияти етакчи роль ўйнаши ҳам кузатилади. Аммо, нима бўлгандаям, ҳар бир ташқи таъсирга нисбатан ҳимоя механизмини шакллантириш ўз қўлимизда.

**Бобомурод РЎЗИЕВ,**
**ЎзМУ фалсафа факультети талабаси**

ҲА-ЁТ

# ОМОНАТ ДУНЁ

Яқинда қўшнимиз Розия хола оламдан ўтди. Қош қорайганига қарамай, тор кўчамиздан одамларнинг кети узилмасди. Марҳуманинг дарвозаси олдида, тавозеъда турган қўшнилар сафидаман. Улар маънодор шивирлаб қўйишади:

— Роса келишаяптими?

— Оқил ака катта бир идоранинг бошлиғи бўлса. Келишади-да, унинг ҳурматини қилиб.

— Фозил коммерсантниям туманда танимайдиган одам йўқ.

— Қобил бойвачча деган номи бор кенжа ўғлиниям. Ёр-биродарлари кўп. Анави "иномарка"ларга бир қара!

Қалбимнинг аллақаерида оғриқ сезган ҳолда хаёлга ботаман. Одамлар, одамлар... Оломон икки кун бурун Розия холанинг бу дунёда борлигидан хабардормиди? Лекин манзилини сўроқлаб келишаяпти. Марҳумани ёд этиб, ҳурматини бажо келтириш, таъзияхона эгаларига ҳамдардлик билдириш, кўнгил сўраш эзгу таомил.

Сўнгги йилларда тор кўчамиз бунчалар одамни кўрмаганди. Розия холанинг номи эҳтиром ила тилга олинаяпти. "Раҳматига олган бўлсин!"

Жаннати аёл энди орамизда йўқ. Маҳаллада ҳурмати баланд эди. Лекин жанозасида одамнинг шунчалар кўп бўлиши... Дилим вайрон, ақлим ҳайрон: "Ўлимидан кейингина эсга тушиб, маълум муддатгина қадр топаркан-да, одамзод, хола..."

Азиятли андишалар гирдобида эканим бесабабмас: тириклигида ҳатто ўз жигарлари унинг бор-йўқлигини унутиб қўйишганди-ку?

Турмуш ўртоғи бевақт вафот этди. Уч ўғил, бир қизни еру кўкка ишонмай ўстирди. Ўқитди, одам қилди. Ҳозир ҳар бирининг тўрт томонда қасрдек уй-жойи бор. Қуда-андалар билан бир жойга тўпланишса, нақ бир маҳалла бўлади. Лекин жигарбандлар холадан хабар олгани кам келишарди. Оддийгина ҳовлида, хароба уйларда, кўзи нури дийдалар йўлига нигорон ҳолда умр сафари поёнига етди.

Туманда биттаман, деб юрган ўғиллар маъракани ўша оддийгина ҳовли, хароба уйда ўтказишаяпти, деб ўйламанг. Кампирнинг ҳовли-жойи ҳозир бутунлай ўзгарган. Кампир реанимацияга тушди-ю, бу ерда таъмирлаш ишлари бошланиб кетди. Усталаргаям балли. Бир ҳафта ичида... Туну кун ишлашди-да, ўзлариям.

Атрофни тун пардаси қоплаган, лекин марҳуманинг ҳовлиси чароғон. Эслардан чиққан, сокин харобазорда уй эгаси оламдан ўтгач, ҳаёт (мажозий маънодамас, асл маънода) қайнаяпти. Наҳотки фарзандлари шуни — Розия холанинг абадий манзил сари йўл олишини кутиб туришган бўлса?!.

... Хола бир куни намозшом пайтида маъюс ҳолда уйимизга келди:

— Болажоним, уйда чироқ йўқ. Ўғиллар "Уста жўнатаман", — деб ваъда беришди. Ўзим ҳам Юсуф монтёрникига илтимос билан бордим. Аммо...

— Қоронғида ўтирибман, денг?

— Уч кундан бери. Гўрдай уйда бўлганимча бўлдим, Муҳсин болам, сен электрнинг у ёқ-бу ёғини тушунасанми?

— Юринг-чи, — дея у билан йўлга тушдим. Нима дейишни ҳам, нима қилишни ҳам билмайман.

Розия хола дарвоза ёнгинасида жойлашган лой деворли уйнинг эшигини очди. Ёниқ шам атрофга заиф шуъла сочар, ҳужра қандайдир ғарибхонани эсга солар, уйнинг аҳволидан холанинг хижолат чекаётгани яққол билиниб турарди:

— Бу охирги шам. Ёниб адо бўлса, қоронғида нима қиламан, деб шошганча ўрин солгандим, — маҳзун жилмайди хола. — Қани, бу ёққа кир, болам.

— Холажон, керакмас, — остонада турдим. Ним қоронғу хонага разм солдим: деворнинг сувоқлари кўчиб тушган. Раҳматли эридан қолган шу эски, заҳ, ҳавоси оғир уйда умрини ўтказарди хола. Сўрадим:

— Бир ўзимман, денг?

— Ҳа. Неварам, Лола кеп турарди. Қоронғи уйда қўрқаман, бувижон, деб у ҳам келмай қўйди. Қизим зўрлаб опкетмоқчи бўлувди, кўнмадим. Шу ерда тинч нафас оламан-да, болажоним...

Ичимни нимадир тирнади. "Шунча жигарлари бўла туриб танҳо. Зимзиё ҳовлида бир ўзи!"

— Созлаймиз электрингизни, холажон, лекин эртага, — дедим атрофга аланглаб. Устунга қоқилган михда электр лампочкаси осиғлиқ эди.

— Эртага?

— Бу кеча келинингиз билан ётасиз. Кетдик.

Ҳол-жонига қўймай холани уйга олиб келдим. Эртаси куни эрталаб Юсуф монтёрникига бордим. Йўқ демади. Бир зумлик иш экан — ҳисоблагич ичидаги қандайдир қисмча алмашилгач, чироқ ёнди. Холанинг кўзлари ҳам чарақлаб кетди, назаримда.

...Чойнак кўтариб меҳмонхона томон йўл оламан. Уй тўла одам. Остонада турган Оқил ака:

— Дастурхонга марҳамат, биродарлар, — ширинсўзлик қилади даврага қараб. — Оптуринглар. Кампирнинг ёшига етказсин ҳаммамизни. Шу ёшда кетиш — тўй. Шунақамасми?

Тўнғич фарзанднинг юзида беғамликни кўриб, титраб кетаман. "Ҳа, ўлим ҳақ. Розия хола ёш кетмади. Лекин ҳали яшаши, фарзандлари, неваралари роҳатини кўриши мумкин эди-ку! Қандай кўнглингиз, тилингиз боради шундай дейишга, Оқил ака? Онаизорингизнинг шу ёшда кетиши сизнинг тасаввурингизда... тўйми?"

Алам-изтиробларимни жиловлаш учун ташқарига чиқаман. "Умрингиз узоқ бўлсин, Оқил ака!"

Нигоҳим Фозил акага тушади: бир йигитчанинг кўмагида қозиққа ҳисори қўйни бойлаяпти. Бировнинг: — Жа семиз эканми? — дейиши эшитилади-ю, овоз келган томонга ўгириламан — туядек қўйга ҳавас билан қараётган одамларга.

— Фалон пул экан-да ўзиям, — дейди иккинчиси оғзи қулоғида.

— Фалон пул, фалон пул... Ҳа-да, пулни аяб ўтиришнинг мавридимас.

Икки йигит қоп орқалаб, омборхонага кираяпти. Чунғара гуручи.

— Эртага неча кило дамлаймиз, ака?

— Кўрамиз. Маслаҳатлашамиз. Лекин етиб-ортиши керак, укажон.

Хаёл исканжасидаман тағин. Кўз ўнгимда Розия хола. "Бир ҳовуч, бир ҳовучгина шундай гуручдан ош қилиб ейиш, холажон..." Кўксимдан хўрсиниқ отилиб чиқади. "Эҳ, қанийди тириклигингизда..."

Ўғиллар ҳамон маслаҳатлашишмоқда. Яна нима, нима қилиш керак? Одамларнинг ҳавас билан "Маърака ўтказиш мундоқ бўпти" — дейиши учун тағин нима ишлар қилмоқ зарур?

Хизматчилар елиб-югуради. Ичкарига кирмай қайтмоқчи бўлаётганларга: — Йўқ, йўқ, ичкарига. Бир пиёла чой...

Нonвойлар ҳам тиним билишмайди. Саватларда ҳозиргина келтирилган иссиқ нонларнинг ҳиди ... ниманидир эсимга солди...

Розия хола, қўлида рўмолга ўралган иккита иссиққина нонни кўтариб, уйимизга кириб келганди.

— Нон кўтариб келдингизми, хола? — ажабланиб сўради пешвоз чиққан рафиқам.

— Нонингизни кўп еганман, Мавсумажон. Энди... янги тандирнинг нони-да.

— Янги тандир, дейсизми? Вой, муборак бўлсин!

— Қуллуқ!

Розия хола — рафиқам билан онаболадек бўлиб қолганди. Меҳр билан "Муҳсин ўғлим", — дерди мениям. Учовимиз чойхўрлик қилаяпмиз.

— Ширмой нонингиз мазали бўпти, холажон, — дедим иссиқ нондан ер эканман.

— Ҳа, нонингиз ширин чиқибди, — деди Мавсума ҳам.

Хола нонни қўлига олиб:

— Қаранг, тандирнинг кесакчалари ёпишган, — деди хижолатомуз. Ва афсусланган ҳолда қўшиб қўйди: — Тандирнинг лойи яхши пишмаган кўринади. Ўзим сотиб олган тандир бутунлай бошқача эди.

— Ўзим сотиб олган тандир? — қизиқсинди аёлим.

— Ҳа, қизим. Бундан бир ойча олдин ўзим тандир сотиб олган эдим, — кўнглини очди хола. — Тандирфуруш, худо хайрини берсин, ўзи ҳовлимга кўтариб кириб, айвондаги беҳавотир жойга — офтобрўяга жойлади. Ўрнатиш керак, лекин ўғилларим... вақт топишмади. Уларнинг ишлари кўпайиб, эрта-индин деб юрган кенжамнинг уйидан бир аҳволда қайтаётувдим, йўлда уста Шокир дуч кеп қолди. Ниманидир сезгандай аҳвол сўраганди, тандирдан гап очдим. Пешиндан кейин ўзим ўрнатиб бераман, деб ваъда қилди. Шогирди билан келиб, ўрнатиб кетишди. Хурсандлигимдан устани дуо қилиб олов ёқа бошладим. Бемаҳалда ҳовлиққанча Қобил кириб келса бўладими? Тандирни Шокир ўрнатиб берганини эшитиб, жаҳли чиқди. Иккови қачонлардир гап талашиб, юзкўрмас бўлиб кетишган экан. "Келиб-келиб, ўша ярамасга бош эгдингизми, ая?" — дея бир четда ётган кетмонни қўлига олди. Нима ниятдалигини дарҳол пайқаб, йўлини тўсмоқчи бўлдим — бефойда. Тандирни кетмон билан урди ва бор кучини сарфлаб майдалаб ташлади. Тандир ичидаги чўғлар сочилиб кетди. Кимдир менинг бошимга мушт тушираётгандай кўзларимдан олов сачрарди, назаримда. Турган жойимда... Ҳовуридан тушган Қобил, аҳволимга раҳми келди чоғи: "Хафа бўлманг, бошқасини ўрнатиб бераман, — деди. — Эртагаёқ!" Жўнатган одамлари кеча кечқурун тандир кўтариб келишди. Уч-тўрт киши бўлиб ўрнатиб ҳам беришди. Мана, янги тандирда нон ҳам ёпдим. Аммо...

— Бошқачароқмиди аввалгиси? сўради Мавсума.

— Ҳа-да, — кулимсиради хола дастурхондаги нондан кўз узмай. — Бир ойча офтоб еб, роса пишган эди аввалгиси. Лойи пишган тандирнинг нони тобли бўлади. Шунисигаям шукур, — хола табассум қилишга уринар, дилидаги дардни яширар, лекин ичи тўла ҳасрат экани яққол сезилиб турарди. — Боши омон бўлсин мени тандирсиз қолдирмаган боламнинг. Мана, менга нон қилиб бериш ташвишидан сиз ҳам қутулдингиз, қизим.

— Қўйсангиз-чи, хола. Мен...

— Кам бўлманг, қизалоғим. Муҳсин ўғлим билан болаларингизнинг роҳат-фароғатини кўринг.

Хола янги тандирли бўлганди ҳамки, қандайдир хасталик таъсириданми, роҳаткурсига оҳиста чўкаркан: "Хамир қоришга энди ҳолим йўқ", — деди бир куни маъюс оҳангда.

Рафиқам ярим коса иссиқ овқат билан ҳолидан хабар олиб, бир олам дуо оларди.

Қарасак, хола уч-тўрт кило ун олиб келибди. Мавсумага: "Илтимос, гапирманг, — деди илтижо билан. — Нон ёпганингизда, иккита-иккита..."

— Хўп, холажон, хўп.

— Умрингиздан барака топинг!

Холанинг сўнгги марта уйимизга келгани кўз ўнгимда. Кўчага чиқмоқчи бўлиб турганимда ранги ўчган ҳолда остонамизда пайдо бўлди. Қўлида тугунча.

— Тинчликми, холажон?

Бир зум ер чизиб турди-да:

— Шу ерда қолдирсам дегандим, манави омонатни, — деди қўлидагига ишора қилиб. — Мавсума уйдами?

— Йўқ эди-ку, сиз бемалол кираверинг. Ўз уйингиз.

Хола ичкарига кирди, мен чиқиб кетдим. Бошимда минг бир хаёл. "Омонатимни қолдирсам, дедими? Бир гап бўлганга ўхшайди. Ҳа, нимадир бўлган".

Қайтганимда:

— Нонни ким опкелди? — сўради хотиним.

— Нонни? — таажжубландим. — Қанақа нонни?

— Боя Розия холага иккита нон бериб юборгандим. Ўша нонлар...

Нимадир хаёлимда ялт этди, холанинг келиши, қўлида тугунча борлиги эсимга тушди. "Ўшанда қайтариб опкелган экан-да, Мавсума берган иккита нонни. Лекин нега?.."

Кейинроқ ҳаммаси ойдинлашди. Зарофат — Розия холанинг қизи, орамиздаги муносабатни нотўғри тушунибди. "Қўшниникига ҳадеб қорин тўйғазгани боряркансиз, шу ростми? — сўроққа тутибди онасини. — Эшитган қулоқ нима дейди? Ўғилларингизнинг обрўйини бир пул қилмоқчимисиз?!"

Шу пайтда қўшни бола хотиним бериб юборган икки нонни олиб борибди-ю, Зарофат нонни олиб: "Бу нима? — дебди онасига жаҳл билан тикилиб. — Ҳаммаси тўғри экан-да, ая?"

"Мавсума ҳар замон ўзим олиб борган унимдан нон қилиб беради". Ўзини йўқотиб қўйган Зарофат зўрлаб нонни тутқазиб, онани судраганча дарвозагача олиб чиқибди: — Беринг, ҳозироқ қайтариб беринг нонини! Шу ерда қараб тураман. Тез бўлинг!

"Омонати"ни қолдирган Розия хола уйимизга бошқа келмади... Ўша кеча қон босими бирдан кўтарилиб, касалхонага тушди. Аёлим билан хабар олгани бордик. Аммо ёнига киришга рухсат беришмади. Аҳволи оғир эди. Бир ҳафтадан сўнг омонатини топширди.

Аза куни Зарофат ҳовлини бошига кўтариб, дод-фарёд солди.

"Онажон" деб дод солаётган Зарофатга: "Ҳой, Розия холанинг тилла қизи!.." — дегим келди-ю, яна ўзимни тийдим. Лекин абадий уйқуга кетган онахонга, хаёлан: "Бир лаҳзагина кўзингизни очинг, хола!

***Ҳаётлигимдаки, бир этмадинг ёд,***
***Кимга керак энди бу доду фарёд?!***

деб айтинг фарзандларингизга дегим келди!..

* * *

Ана, Зарофат опа — қўли-қўлига тегмайди.

— Сомса, қатлама учун яна бир халта ун керак, — дейди катта акасига. — Олий навдан.

"Бу икки нонни қандай қайтариб бераман?.. Ўшанда онаизорингиз кўнглидан нималар кечдийкин?

Кимдир сомса кўтариб келди-ю, Қобил аканинг кўзи менга тушиб: — Сиз ҳам меҳмонхонага бир киринг, — деди.

Онамдай меҳрибон Розия холани ўйлаб юрак-бағрим қон бўлаётган бир пайтда унинг эркатой кенжаси менинг қорнимнинг ташвишини қилаяпти.

— Эшитмадингизми, ука? Сиз ҳам бир нима еволинг!

— Хўп, — дея узоқлашаман ундан.

Таниш-билишлар қуруқ келмайди. Бу одамгарчилик, меҳр-оқибат белгиси, албатта. Меҳмондорчилик авжида. Шоҳона дастурхон, "хуш келдингиз" "хуш кўрдик"лар...

Атрофга разм соламан. Ҳовли боя айтиб ўтганимдай бутунлай бошқача тус олган. Илгариги лой девор кўринмайди — замонавий ойнаванд айвонлар. Мустаҳкам дераза-эшиклар ишончли "Алсис"дан! Тунларни тонгга улаб, роса тер тўкишибди, барака топкурлар. Қобил ака шўрлик Розия хола реанимацияга тушгач... қурилиш ишларига бош-қош бўлди.

Қишлоқ узра тун чўкаяпти. Лекин таъзияхона кундай ёруғ. Ҳар ёнда чироқлар нур сочаяпти. Кўз ўнгимда Розия хола жонланди: "Уч кундан бери уйда чироқ йўқ. Гўрдай уйда бўлганимча бўлдим, Муҳсин болам."

"Қабрингиз нурга тўлсин, Розия хола!.."

Бошимни кўтараман ва... Ие, хизматчилар гилам кўтариб киришаяптими? Ҳа, Хива гиламлари!.. Бунча гилам нега керак бўлиб қолдийкин? Нима қилмоқчи уларни? Ҳув анча узоқдаги оғилхонанинг ён-атрофи ҳам чирой очиши, кўзи тушиб қолган ошхўрлар кўнглининг қувнаши учун деворга осмоқчи, шекилли.

— Эртанги маъракага мингта нон етармикан?

— Э, мингта нон нима бўлади?

— Дарвоқе, стол-стуллар...

— Ресторандан опкеламиз, ака. Хавотирланманг, ҳаммаси зўр бўлади!

Эртага бўлиб ўтадиган тадбирни ўзимча тасаввур қилиб, ҳаяжонланиб кетаман. Столлар устида турли ширинликлар билан тўлдирилган биллур вазалар, хилма-хил таомлар...

Оқил ака меҳмонларга қарата ўша гапини қайтарармикин? "Олинглар, азизларим, кампирники... тўй."

Аъзойи баданим музлаб кетади. Тўй?!

Яхшиямки, тўнғичингизнинг бу гапини эшитолмайсиз, холажон.

Лекин, хайриятки "Тўйлар муборак!" дейишга ҳеч кимнинг журъати етмайди.

**Муҳаммад ШОДИЙ**

КИНОТАҚРИЗ

# «ИЛОВА»

*Қадим замонда бир шоҳ барча донишмандларни ҳузурига чорлаб, инсон умри ва унинг мазмуни ҳақида китоб ёзишларини буюриб, уларга қулай шарт-шароит яратиб берибди. Орадан йиллар ўтиб, донишмандлар ўз қарашлари баён этилган китобларни қирқ туяга ортиб, саройга олиб келишибди. Шоҳ дафъатан ҳайратда қолиб, дебди: "Шунча китобни умр бўйи ўқиб ҳам тугата олмайман-ку, яхшиси, уларни қирқ баробар қисқартиринглар". Ўн йил деганда бу вазифа ҳам адо этилибди. Аммо энди шоҳнинг умри поёнига етиб қолган, кўзлари ҳам хиралашиб, китоб ўқишга на ҳоли, на имкони бор эди. Шоҳ амрига кўра донишмандлар инсон ҳақидаги фикрларини битта китоб ҳолига келтиришибди. Аммо бу сафар саройга келганларида, подшонинг жони узилиш арафасида экан. У донишмандларга: "Энди битта китобни ўқишга ҳам вақтим қолмаяпти. Менга уни бир оғиз сўз билан изоҳлаб беринглар", — дебди. Шунда донишмандлар: "Инсон туғилади, яшайди ва ўлади. Инсон умрининг мазмуни шу уч сўзда мужассам", — дейишган экан.*

Дарҳақиқат, туғилмоқ, яшамоқ ва ўлмоқ. Бу қисмат ҳар бир инсоннинг бошида бор. Аммо мана шу уч сўз билан истифода этилган муваққатлик замирида нима яширинган? Режиссёр Ёлқин Тўйчиевнинг куни кеча республика киночилар уйида премьераси ўтказилган "Илова" (Постскриптум) фильми қаҳрамони Ҳамидулла (Нозим Тўлахўжаев) ҳам шу жавобсиз саволлар исканжасида қолган. Қисмат уни фарзанд кўриш бахтидан қисгани етмагандек, ёлғизгина укаси Ҳамдам (Мирмақсуд Охунов) ҳам анчайин саёқ ва бемеҳр. Баъзида ойлаб уйга келмайди. Уйлан, оила қур, деса, парвойи фалак. Онаси (Азиза Бегматова) эса кичик ўғлини соғиниб, уни топиб кел, деб Ҳамидуллани қистагани қистаган.

Ҳамидулла — пойтахтга яқин тоғолди қишлоғида яшовчи оддийгина уста. Умри ҳамқишлоқларининг телевизорини тузатиш билан ўтаяпти. Ҳаёти зерикарлидек, тунлари пойинтар-сойинтар тушлар кўради. Ич-ичидан ҳис қилаётган ожизлиги уни тинимсиз равишда ниманидир излашга ундайди. Назарида, у бир киши эмас, ичида яна аллаким, тўғрироғи, ҳайвон табиатидаги бир жонзот яшаяпти. Уни ҳеч ким тушунмайди. Ҳатто йўл устида неча йиллардан бери ётган тошни олиб ташламоқчи бўлиб, ўзига-ўзи гапирганида, том устида ўйнаб турган қизча ҳам: "Амаки, сиз иккита эмассиз-ку, кимга гапираяпсиз", — деб унинг устидан кулади. Ҳамидулланинг "мен"и ўзининг ҳайвоний хоҳишлари билан курашда. Шунинг учун ҳам у безовта. Одамлар назарида эса аста-секин телбага айланиб бораяпти. Аксига олиб, ёмғирли кунда антеннани тузатаётиб, яшин ургади-ю, чиндан ҳам савдойига айланади-қолади.

Парадоксни қарангки, укаси — юнон афсоналари ҳақида маъруза ўқиб юрадиган Ҳамдам ҳам ўзича ҳақ. У ҳам акасини ноҳақ деб ўйлайди. Бир ўринда у онасига ёриладди: "Мен эмас, акам менга ибрат бўлиши керак эмасми?... Лекин унинг ҳаётида ибрат бўла оладиган ҳеч нарса йўқ. Теп-текис чўл".

Ҳамидулланинг кўнглида рўй бераётган ҳодисотлар — исёнкор қалбнинг жунунваш пўртаналари бора-бора унинг характерида қўрсликни келтириб чиқаради. Бир дўстининг телевизорини тузатиб бераман деб куйдириб қўйиши, унинг эвазига ўзиникини бериб юбориши, муттасил давом этаётган такрорийлик, сийқалик, аксига олиб уни яшин ургандан кейин телевизорга яқинлашса, экран ўз-ўзидан бижирлаб қолиши, бетайин укаси билан боғлиқ асабий ҳолатлар уни жудаям толиқтиради. Аламини арокдан, сигаретдан олади. Одамларнинг телевизорини тузатишдан ҳам бош тортади. Кўнгли қоронғулиги туфайли дунё ҳам унга қоронғу. Хўш нажот қаерда?

"Ҳаётни ҳам, одамни ҳам мифлардан халос қилиб бўлмайди, мифлар билан яшаш одамнинг ўзига бевосита боғлиқ бўлмаган қисматидир. Агар одам мифлардан халос қилинса, у даҳшатли ҳақиқат — Мавҳум Мангуликка, инсон ҳаёти устидан якка ҳукмрон, бешафқат, маъжужона кучга дуч келади. Унда яшаш иштиёқи ўлади. Фақат Мавҳум Мангуликни Реал Мангуликка айлантириш умидигина (аслида бу ҳам миф) одамни ўзини мавҳ этишдан сақлаб туради". Бу фикр файласуф Виктор Алимасовга тегишли. Ҳамидулланинг қисмати ҳам бундан бўлак эмас. Укасидан ўсмоқчилаб сўрайди: "У куни лабиринт ичидаги ярми одам, ярми буқа бўлган жонзот — Минотавр ҳақида гапиргандинг. Айт-чи, уни ўлдирса бўладими?" Укаси: "Ҳа, аммо, асосийси, ҳайвонни ўлдириш эмас, афсонавий лабиринтдан чиқиб кетиш", — деганидан кейин ўйланиб қолади. Дарҳақиқат, унинг ҳаёти ҳам гўё лабиринтдан иборат. У эса неча йиллардан буён яккаю-ягона йўлни тополмай овораи сарсон. Балки, бу худога олиб борадиган йўл, ҳақиқатни англатадиган, умрига ёруғлик олиб кирадиган йўлдир.

Бир куни у ғордаги булоқ бошига боради. Юзини юваётганда ғойибдан овоз келади: "Ҳой Ҳамидулла, яхши юрибсанми? Сени яшин ургани учун мени айбдор санама. Аксига олиб кайфиятим яхши эмасди. Ўша куни ҳавоям ёмон эди-да. Устахонангни ёпиб қўйибсан, деб эшитдим. Кўп сиқилма, ҳаммаси яхши бўлиб кетади". Ҳамидулла ташқарига қочиб чиқиб, худога нола қилади: "Нега мени танладинг, нимага мен? Наҳотки гуноҳим шунчалар оғир? Мен бунинг бошқача бўлишини кутмаганмидим? Қандайдир бошқача — мўъжизавий".

Орадан бир неча кун ўтгач, худди шу жойда ўша овоз қайта такрорланганида, унинг ноласи янада авж пардага кўтарилади: "Нега унинг (доим асабига тегадиган таниши) овозида гапираяпсан? Бу учрашув, назаримда, бошқачароқ, мўъжизавийроқ бўлиши керак эмасмиди?"

Шу пайт: "Бу менман", — дея ёшлигидан ғорда яшириниб олиб, севишганларнинг дилрозини, бошқаларнинг сирини тинглаб юрадиган, аммо ҳозир шахмат ўйнашни ўрганаётган ҳамқишлоғи кўриниш беради. Ҳамидулланинг кўзларида ёш қалқийди.

Асабий зўриқишлар боис бора-бора унинг хаёли ва ҳаёти умумлашиб, яхлитлик касб этади. Шу пайтгача ўз ичидан қидирган ҳайвонсифат жонзотни энди ташқаридан излай бошлайди. Шунинг учун ҳам бир куни тунда оғилхонага кириб, укаси сотиб олган буқани кўради-ю, юраги ёрилишига сал қолади. Кейин хаёлини бу махлуқни мавҳ этиш истаги эгаллаб олади. Бу ишни адо этгачгина безовталикдан бироз халос бўладигандек ҳис этади ўзини. Бироқ укаси айтганидек, бу унчалик муҳим эмас, асосийси, лабиринтдан чиқиб кетиш экан. Шунинг учун барча ишини йиғиштириб, узун ипнинг бир учини дарахтга боғлаган кўйи айлантириб кетаверади. Натижада ҳовлида ипдан ясалган лабиринт пайдо бўлади. Бу гўё унинг умр йўли. Онаси, хотини, укаси ҳайратда. Лекин йўл борми ўзи?

Фильмнинг кульминацион нуқтасида укаси унга бир гапни айтиб қолади: "Мана бу оддий лампочка. Агар уни аждодларимиз кўрганида ҳайратдан ёқа ушлашарди. Аммо унинг оддий электр токи туфайли ёруғлик таратишини бугун беш яшар бола ҳам билади. Лекин бугунги ҳаётимиз бор-йўғи аждодларимиз кўнглида яшаган афсоналарнинг қолдиғи, холос. Самолёт — учар гилам, сўнмас олов — лампочка. Мен учун эса буларнинг бари — Постскриптум".

Севимли шоиримиз ибораси билан айтганда, инсон бугунга келиб, сирли осмон тоқига қадам қўйди-ю, ҳануз ўз кўнгли сарҳадларини тўла-тўкис кашф эта олгани йўқ. Наҳотки Ҳамидулланинг ҳаёти ҳам шунчаки илова бўлса. Ахир муқаддас китобларда ёзилганидек, ўлимдан кейинги ҳаёт мавжуд экан, нега туғилишдан олдинги ҳаёт бўлмаслиги керак? Ахир, йўқдан бор бўлмаслиги ҳақиқат эмасми?

Фильм изтироб чекаётган, ёлғизланиб қолган кўнгилнинг мана шундай жавобсиз сўроқларига тўла. Қаҳрамонларнинг ҳар бир ҳаракати, ҳар бир саҳна кўринишига турли ҳаётий рамзлар сингдириб юборилган. Масалан, телевизорда Гитлер ҳақидаги кадрларнинг кўрсатилиши ҳамда ошхонанинг деворига ёпиштирилган машҳур Мона Лиза суратининг шамолда учиб кетиши дунёга устун бўлмоқчи бўлган одамларнинг ва одамлар дунёнинг энг қимматбаҳо ятариғи деб биладиган нарсаларнинг барчаси муваққат эканига ишора қилади. Фильмнинг бир жойдан бошланиб, яна шу ерда интиҳо топиши ҳам Аҳмад Яссавийнинг "Аслинг ўзи оби гил, яна гилга кетаро..." деган ўгитига жудаям ҳамоҳанг.

Премьера аввалида "Ўзбеккино" Миллий агентлиги бош директорининг ўринбосари, таниқли режиссёр Жаҳонгир Қосимов: "Афсуски, бу фильм кассабоп эмас, ҳамённи ўйлаб суратга олингани йўқ. Эртага бу кинога бугунгичалик томошабин тушмайди. Лекин у нуфузли кинофестивалларда совриндор бўлишига шубҳам йўқ", — деганида ҳайрон бўлгандим. Дарҳақиқат, айрим кишилар, шу жумладан, бир неча таниқли режиссёр ва актёрлар ҳам премьера белгиланган вақтдан қирқ минутча кеч бошлангани учун уни кўрмай чиқиб кетишган бўлса, айрим ёшлар кинони бироз кўргач, у ўзларининг "савия"ларига монанд эмаслигини ҳис қилганлари туфайли зални тарк этишди. Боиси, фильмда бугунги киномизнинг "навқирон юлдузлари" йўқ. Сюжетлар ҳам у қадар драматик эмасдай.

Ҳамидулланинг пичоқ кўтариб укаси Ҳамдамга яқинлашишини, кейин бақирган товушнинг эшитилишини ва яна Ҳамидулланинг қон юқи пичоқ билан экранда пайдо бўлишини, аслида эса укасини эмас, буқани сўйган бўлиб чиқишини айтмаганда, томошабинни ҳаяжонга солувчи саҳналар кам. Лекин ҳақиқий кино ихлосмандлари фильмни киприк қоқмай томоша қилишди, десам, муболаға бўлмайди.

Фильм якун топгач, мухлислардан бирининг гапи қулоғимга чалинди: "Яхши кино бўлибди. Фақат... Бироз пессимистик руҳда экан". Ўйланиб қолдим. Хўш инсон умри сир, ҳаёти жумбоқдан иборат экан, бирор ёруғлик ҳақида гап бўлиши мумкинми? Айтайлик, телбанамо одам бир думалаб, обрў эгасига айланиб қолса, эртаклардаги каби мурод-мақсадига етса, фильм сохталашиб, унинг қадр-қимматига путур етмасмиди? Айтилмоқчи бўлган гап "чайнаб берилса", картина ҳақиқий ҳаётдан узиб олингандек, кишида чуқур таассурот қолдира олармиди?

Яна... ким билади дейсиз? Назаримда фильмни қайта-қайта кўриш керак. Шундагина унинг моҳиятини чуқурроқ англаш мумкин. Нима бўлгандаям, ўзбек киноихлосмандларини инсонни ўз қалбига саёҳат эттирувчи, кўнгилнинг бетакрор замзамаларини инкишоф этишга ундовчи яна бир муваффақиятли фильм билан табрикласа бўлади.

**Иномжон АБДИЕВ**

*P.S. Мақолага нуқта қўйгач, фильмнинг номи хусусида ўйлаб қолдим. Маълумки, Postscriptum сўзи лотин тилидан олинган бўлиб, "кейин ёзилган" деган маънони англатади. Юнонлар бир-бирларига мактуб ёзиб, уни тугатишганда, бошқача фикр туғилиб қолса, мактубни қайта ёзмасдан P.S. дан фойдаланганлар ёки фикрни алоҳида ажратиб кўрсатиш учун уни ишлатганлар. Кейинчалик бу адабиётга ҳам ўтган.*

*Бизда ҳам илк газеталар ташкил этилгач, бу сўз "эскартма", "эслатма" сифатида қўлланилган. Аммо на "эскартма" сўзи, на "илова" ва "қўшимча" сўзлари Postscriptum сўзининг маъносини тўлиқ ифодаламайди. Шунинг учун кинонинг номи ҳам "Илова" эмас, тўғридан-тўғри "Postscriptum" деб номланса, мақсадга мувофиқ бўларди, назаримизда.*

СПОРТ

## "СИТОРА" ЯНА ПЕШҚАДАМ

Бухоро шаҳрида чим устида хоккей бўйича хотин-қизлар олий лига жамоалари ўртасида мамлакат чемпионатининг дастлабки икки давра учрашувлари ниҳоясига етди. Унда олти жамоа ғолиблик учун куч синашди.

Ўн саккиз марта олтин медални қўлга киритган майдон эгалари – "Ситора" жамоаси қизлари ўтказилган ўн учрашувнинг барчасида ғалаба қозониб, чемпионатда пешқадамлик қилмоқда. Самарқанд олимпия захиралари спорт коллежи ва Наманган вилоятининг "Ҳумо" жамоалари кучли учликдан жой олишди.

## РАФАЭЛ НАДАЛ АНДРЕ АГАССИГА ЕТИБ ОЛДИ

Испаниялик таниқли теннисчи Рафаэл Надал «Мастерс» сериясидаги турнирларда америкалик машҳур ракетка устаси Андре Агасси қайд этган натижаларни такрорлади. Хабарингиз бор, спортдаги фаолиятини якунлаган Андре Агасси «Мастерс» сериясидаги 17 та мусобақада зафар қозонган.

Яқинда Римда ўтказилган турнирда бош совринни қўлга киритган Рафаэл Надал ҳам ғалабалари сонини Андре Агассиникига тенглаштириб олди. Якшанба куни ўтказилган финал баҳсида ушбу теннисчи юртдоши Давид Феррерни икки сет натижасига кўра мағлуб этди. Мазкур муваффақият Рафаэл Надалга 434 минг евро миқдоридаги пул мукофотини ва 1000 рейтинг очкосини тухфа этди.

## ЭНГ БАДАВЛАТ ЁШ СПОРТЧИ

The Sunday Times нашрида Англия спортчилари орасида энг бадавлатларининг рўйхати эълон қилинди. Мазкур рейтинг жадвали иккига бўлинган бўлиб, унинг биринчисида барча спортчилар умумий шаклда бўлса, иккинчисида спорчиларнинг ёши (30 ёшгача) инобатга олинган. Эътиборли томони шундаки, Англиянинг пулдор спортчилари орасида автопойгаларда иштирок этаётганларнинг сони кўпроқдир.

Энг бадавлат ёш спортчилар орасида «Макларен» жамоаси пилоти Женсон Баттон биринчи ўринни эгаллаган. Умумий рўйхатда эса мазкур спортчи ўнинчи поғонага муносиб кўрилган. Нашрда унинг ҳисоб рақамида 43 миллион фунт стерлинг борлиги қайд этилган.

## "МИЛАН"НИ КИМ БОШҚАРАДИ?

La Gazzetta dello Sport нашри тарқатган хабарга кўра, Италиянинг «Милан» футбол клубининг собиқ ҳужумчиси Марко ван Бастен тез орада ушбу жамоанинг бош мураббийи бўлиши мумкин. Бир неча кун аввал «Милан» клубининг президенти Сильвио Берлускони журналистларга берган интервьюсида жамоа бразилиялик мутахассис қўл остида кўзланган натижага эриша олмаса, мавсум сўнггида у билан тузилган шартнома ўз кучини йўқотишини айтганди. Шунингдек, президент гап орасида клубга бош мураббий бўлиб Марко ван Бастен келишига шаъма қилиб ўтганди. "Милан" клуби мухлислари бу хабарга ишонишмоқда.

La Gazzetta dello Sport газетасида "Милан"ни бошқариши эҳтимол тутилаётган мутахассислардан Мауро Тасотти, Филиппо Галли ва Франк Райкарднинг номлари ҳам эълон қилинган.

**Маҳлиё АЛИҚУЛОВА тайёрлади.**

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси «Даракчи» газетаси бош муҳаррири Дилшода Матчоновага волидаи муҳтарамаси

**СУРЪАТ** аянинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

САРЧАШМА

**Абу Райҳон БЕРУНИЙ**

## ТЕНГЛИК ҲУКМ СУРГАН ЖОЙДА...

Ҳаддан ортиқ ғазаб ваҳшийлик келтиради ва бевақт қилинган лутф обрўни кетказади.

* * *

Ҳасад билан ғазаб икки қанот. У ҳаракатга келса, покиза ва гўзал ҳаётни хира ва кудуратли қилиб қўяди.

* * *

Кўз билан кўрган эшитгандан афзалроқ.

* * *

Комиллик ортиқликни ҳам, камликни ҳам қабул қилмайди.

* * *

Тенглик бор жойда алдамчи эҳтирослар, ғамғусса бўлмайди.

* * *

Ҳар бир кун учун ҳақ ва ҳақиқат ҳозир-у нозирдир.

* * *

Миннат эҳсоннинг савобини йўққа чиқаради.

* * *

Бугуннинг чорасини кўриб, эртага эҳтиёжи қолмаган киши ақллидир.

* * *

Ҳар бир янгиликда лаззат бор.

* * *

Мард киши ўзидан ва ўзиники эканига ҳеч ким шубҳа қилинмайдиган нарсадан бошқасига эгалик қилмайди.

АЙТГАНЧА...

# Эртак айтиб берайми?

Бир бор экан, бир йўқ экан, қадим-қадим замонда...

Бу — кўнгилга муҳрланган болалик хотираларини уйғотувчи сўзлар. Улар орқали беғуборлик фаслимизга қайтгандек бўламиз гўё.

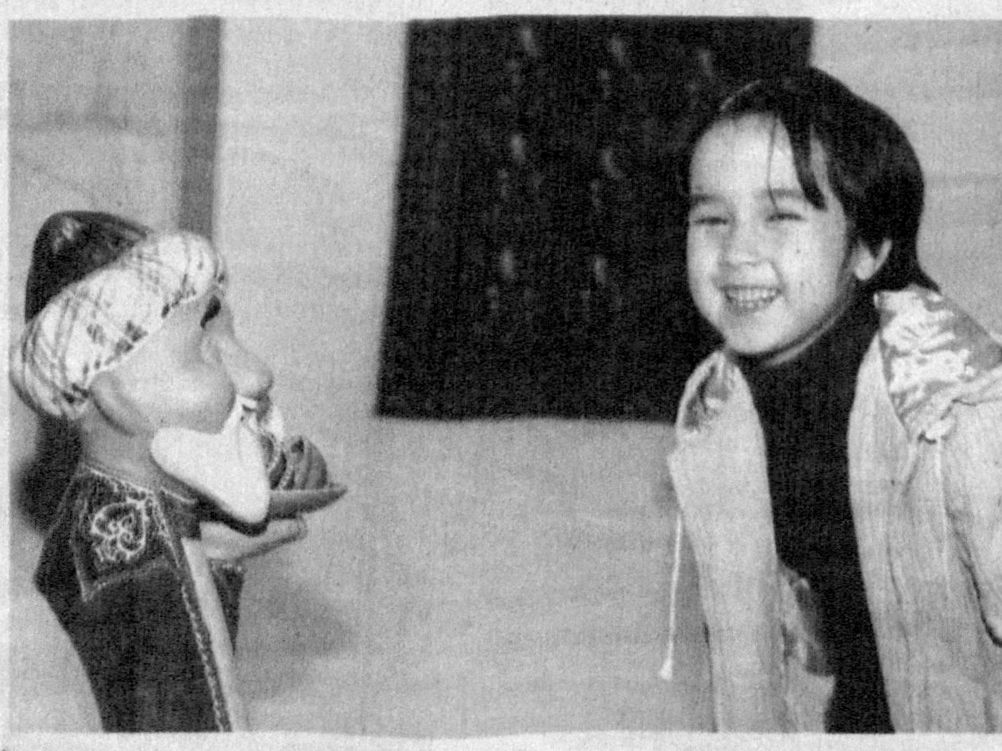

Бувимнинг сиймосини аниқ эслолмасам-да эркалашлари, ўша пайтда тасаввуримга сиғдиришим қийин бўлган воқеалардан иборат турли-туман эртакларини унутмаганман. Ҳар бирида ҳақиқат илдиз отган эртакларни айтиб беришини сўраб ҳоли-жонига қўймаганим боис бувим янада гўзал (ҳатто қўшиқлари билан), саргузаштларга бой эртакларни айтарди. Овози ширали бўлганиданми, кимлардир "мурод-мақсадига етишгунларича" ухлаб қолган пайтларимга жуда-жуда ачинаман.

Ўйлаб кўрсам, биз учун айтилган алла, жажжи уйимиз — бешикнинг тафти, онгимизга илоҳий нурдай синган она меҳри ва эзгуликка йўл кўрсатувчи эртаклар болалигимиздан азиз ёдгорлик экан. Ўша беғам дамларимни эсларканман, ҳозир ҳам фарзандларимизга эртаклар айтилаяптимикан, деган саволимга жавоб топиш учун айрим болажонлар билан суҳбат қурдим:

Бунёд (6 ёш):

— Мен кўп эртак билмайман. Аям ҳар куни ишда. Ака, опаларим эса дарс тайёрлаш билан овора бўлишади. Бувижонимдан бир-иккита эртак эшитганман. Лекин улар тез тугаб қолгани учун эртакларга қизиқишим йўқ...

Сарварбек (5 ёш):

— Мен "Қизил қалпоқча", "Бўғирсоқ"ни кўп марта эшитганман. Лекин ҳар доим отаонамдан эртак айтиб беришларини сўрасам, фақат шуларнигина айтишади. Мен эса зерикиб ухлаб қоламан...

Интернет марказларида жангари ўйинлар ўйнаётган болаларнинг эртак ҳақида гап очганимда қўл силтаб кетиб қолганлари мени ажаблантирди. Психолог Муяссар Аҳмедовадан бу ҳолатни шарҳлашни илтимос қилдим:

— Аввало она эртак айтишни билиши керак. У эртак айтса, ҳам ишонарли, ҳам қизиқарли бўлиб, боланинг онгига тез етиб боради. Бола, айниқса уч ёшгача меҳрга, эътиборга жуда зор бўлади. Бу пайтда фарзандларимизга дунё ҳақидаги тасаввурни фақат эртаклар бера олади. Кейинчалик кузатсангиз — ўша бола ўзининг қўғирчоғига онаси айтган эртакни сўзлаб бера бошлайди. Яхши нарсаларга интилади, уларга тақлид қилади. Мен бир ёшдаги болаларнинг телевизор кўришига мутлақо қаршиман. Чунки ойнаи жаҳондан таралаётган нур бола саломатлигига салбий таъсир ўтказмай қолмайди.

Эртак эшитиб кўнгли покланган бола яна эшитгиси келади. Эртакда одатда оддий одамлар ҳаётида рўй берган ибратли воқеалар ҳикоя қилинади. Ота-боболаримиз ўз хаёлидан ўтказган воқеаларни ҳаётийлаштириш мақсадида миф, афсона ва ривоятлар заминида эртаклар ярата бошлашган. Бола учун уларнинг тарбиявий аҳамияти жуда катта.

"Ёшликда олинган билим тошга ўйилган нақш кабидир" деган доноларимиз. Қолаверса, ёшлик хотираларини безовчи жозибадор эртаклар унутилмасдир.

Замон шиддат билан айланаверади. Эртаклар эса авлодлар ардоғида яшайверади. Улар гўё бошқа оламдан учиб келган поклик хабарчиси бўлган илоҳий қушлар каби қадрлидир. Эртакларда алдовларга дуч келмайсиз. Ёвузликдан йироқлашиб, яхшиликка ошно тутинишга интилиш бола тарбиясида муҳим аҳамият касб этади. Бунга эришиш учун кичкинтойларимизга кўпроқ эртаклар айтиб беришимиз керак.

**Маъмура ЁҚУБОВА**

HURRIYAT
O'zingni angla!
MUSTAQIL GAZETA

Муассис: Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси

Газета Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 034-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими — А-2. ISSN 2010-7528

Индекс: якка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Зафар САИДОВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Азамат ЗИЁ, Наим КАРИМОВ, Тўлан НИЗОМ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Шерзод ҒУЛОМОВ

Таҳририятга келган хатларга ёзма жавоб қайтарилади.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
e-mail: hurriyat@doda.uz

Телефонлар: 236-53-31, 236-56-38, 236-53-38, 236-75-15, 233-67-51
Реклама ва маркетинг бўлими: 236-55-13 Тел-факс: 233-36-02.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Қорақалпоғистон Республикаси — 8-361-505-19-11
Андижон — 8-374-250-90-39
Бухоро — 8-365-592-85-02
Самарқанд — 8-366-233-62-12
Тошкент — 8-370-383-97-53
Қашқадарё — 8-375-310-17-73
Сирдарё — 8-372-366-99-21
Сурхондарё — 8-376-370-12-01
Фарғона — 8-373-225-80-58
Хоразм — 8-362-224-73-33

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Манзил: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи: Иномжон АБДИЕВ

Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 02.00

® — тижорат белгиси.

Адади: 15240 Буюртма — Г-426 1 2 3 5